

***Zvědavá mamba
Smutek i radost
Vydry znovu v páru
Vyšlechtěno v ČR***

TWHE
THIRD WORLD HOTELS & ENTERTAINMENT
**AMERICAN
CHANCE CASINOS**

Vydává:

ZOOLOGICKÁ A BOTANICKÁ ZAHRADA MĚSTA PLZNĚ

... VAŠE OBLÍBENÉ MÍSTO PRO ODPOČINEK I POUČENÍ

Bronz za záchranu zpívajících lesů

Foto Jaroslav Vogeltanz

Zoologická a botanická zahrada města Plzně byla oceněna bronzovou medailí za aktivní práci v kampani Silent Forest – Ztichlý les, vyhlášené Evropskou asociací zoologických zahrad a akvárií (EAZA). Kampaň má za cíl upozornit na současný masivní úbytek a vymírání ptačích druhů v tropických deštných lesích jihovýchodní Asie. Je to způsobeno především ztrátou přirozeného prostředí a nadměrným lovem pro líbivé zbarvení peří a unikátní zpěv ptáků. Vzhledem k zabitému zvyku končí mnoho opeřenců v klecích. Prostřednictvím jejich účasti v pěveckých soutěžích získávají místní obyvatelé prestiž a nemalé finanční prostředky. Pěvci se tak stali předmětem velmi výnosného obchodu, což má za následek jejich nekontrolovaný úbytek z tamní přírody. Pokud nedojde k zá-

sadnímu a rychlému obratu, některé ptačí druhy zcela vyhynou a lesy utichnou.

Poprvé v historii stojí v čele organizování kampaně Česká republika s organizační kanceláří v Zoo Liberec. Plzeňská zoologická a botanická zahrada kampaň aktivně podpořila především v rámci osvětové akce May Day za účasti řady školních kolektivů a nadšených ochránců přírody. Daná problematika provázela příměstské tábory a další akce, v asijské expozici byly umístěny interaktivní prvky a informace o kampani. Papírová vystřihovánka ve třech jazycích byla poskytnuta školám, hlavnímu organizátoru kampaně, zoo v ČR a SR. Indonéská mutace byla zaslána do Indonésie organizaci Green Books. Pro ptáky se také běhalo s organizací Rozběháme Česko. Děti z chovatelsko-přírodovědného kroužku v zoo odhlasovaly, že výtěžek ze sbírkového účtu ve výši 72 587 Kč podpoří projekt Sumatran Songbird Sanctuary. Jeho cílem je vytvoření nového chovného centra na Sumatře.

Zoologická zahrada Plzeň dlouhodobě chová mnoho druhů živočichů z tohoto regionu, včetně jednoho z vlajkových druhů kampaně – majny Rothshildovy (na fotografii). Návštěvníci ji mohou pozorovat ve voliére u venkovního výběhu nosorožců indických. Tento vzácný endemit ostrova Bali byl již jednou vzhledem ke svému nádhernému zpěvu a krásnému vzhledu v přírodě vyhuben. V Indonésii je tento pták znakem bohatství. Majetní lidé ho vystavují v okrasných klíčkách na verandách. Jsou přesvědčeni o tom, že jedinci z přírody zpívají lépe než ti odchovaní v lidské péči. A tak byly majny ve velkém odchytávány k prodeji. Díky chovům v zoologických zahradách je možné je opět na Bali slyšet v přírodě. Ptáky k repatriaci (znovunavrácení na původní místo výskytu) poskytla v minulosti rovněž plzeňská zoo.

Děkujeme všem, kteří se o tento úspěch zasloužili, velmi nás těší!

Jiřina Pešová, *In situ* projekty

Cesta jako žádná ze sta

Poslední prázdninovou sobotu patřil lochotínský amfiteátr cestovatelské show. Tak trochu kombinaci sálového Posezení s... a letního kina. Hlavními hvězdami byli autoři projektu Zikmund 100 Tomáš Vaňourek a Lukáš Socha. Klíčovou událostí se stala projekce filmu Cesta jako žádná ze sta. Program byl však mnohem pestřejší, protože si jeho protagonisté přizvali několik dalších zajímavých cestovatelů. Za moderátora si zvolili populárního herce Petra Čtvrtníčka, jenž podvečerem doprovázel „s humorem sobě vlastním“.

Prvním představeným byl cestovatel Slávek Král a jeho fenka Korey. Dalšími mladá dvojice cestující a vystupující pod značkou Busny. Říkájí si tak Marika Dumková s Davidem Čechem z Brna, kteří projeli celou Afriku v malém růžovém autobusu. Do třetice bavit a v tuk-tuku vozil účastníky Tomík na cestách, alias Tomáš Vejmla, jehož doménou je Asie. V hledišti amfiteátru byla po celou dobu ke shlédnutí výstava konfrontující asijskou cestu Zikmunda a Hanzelky s dnešní realitou. Právě obdobnou cestu podnikli Tomáš s Lukášem a představili účastníkům ve své show. Pozdrav od jubilujícího Miroslava Zikmunda předal Plzeňanům primátor města Plzně Mgr. Martin Baxa, pod jehož záštitou se akce konala. Prostor dostala i plzeňská zoologická a botanická zahrada. Její zástupce nabídl ústřední cestovatelské dvojici roční patronát nad nedávno přivezenou levhartí čínskou Tikou – na amfiteátru zastoupenou plyšovou „kolegyní“. Zcela spontánně jí přidělili symbolické jméno Nšo-či. V tu dobu už panovala letní tma a nastal zlatý bod večera – film Cesta jako žádná ze sta.

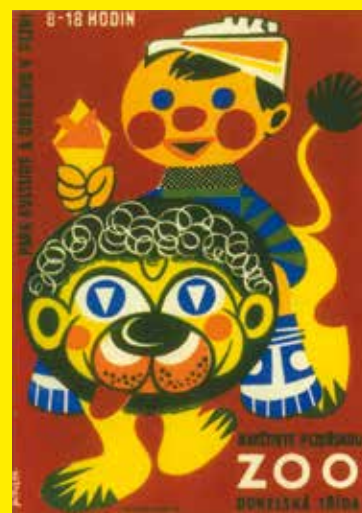
(mv)

Téměř sto tisíc lidí za jediný měsíc

Letošní srpen byl co do návštěvnosti třetí nejúspěšnější v historii plzeňské zoologické a botanické zahrady. Jejimi branami prošel druhý prázdninový měsíc 92 931 návštěvníků. Je to takřka o 20 000 lidí více než před rokem. A co za tak velkou oblibou této jediné společné zoologické a botanické zahrady v ČR stojí? Návštěvníci si pochvalují pestrost zvířat v expozicích, její příjemný vzhled s množstvím zeleně a rozkvetlých rostlin a také odpovídající úroveň služeb.

(rd)

Narozeninová výstava

Přední západočeský umělec Josef Ladislav Jícha se po letech, kdy se podílel na její propagaci, vrátil nikoliv k zoologické a botanické zahradě, ale přímo do ní. Celé září vystavoval v kapličky Mediterán pod názvem Zrcadlení staré plakáty zoo, pionýrské železnice i několik grafik s typickým rukopisem – precizním propracováním každého detailu. Výstava je skromným darem k jeho letošnímu jubileu – pětadesátinám.

Foto (repro)

CITÁT TOHOTO ČÍSLA:

Stromy jsou básně, které Země píše do nebe.

**Khalil Gibran (Chalil Džibrán)
(1883 – 1931) – americký malíř, básník
a spisovatel libanonského původu**

FOTO NA TITULNÍ STRANĚ:

Levhart čínský

Foto Kateřina Misíková

Cítili jsme se vítaní

Les žije svým vlastním životem. Těmi, kteří svůj život žijí s ním, jsou především lesníci. Záslužnou činností odvádějí ti, že se usilovně snaží o to, aby se informace o lese a lesnické práci šířily intenzivně mezi veřejností. K takovým rozhodně patří v rámci Lesů ČR v Plzeňském kraji Ing. Pavel Šefl, revírník Lesní správy Přeštice. Právě ta pravidelně v červnu pořádá Den s lesy ČR. V posledních letech v Luh u Přeštic.

Takto atmosféru toho letošního vyličily Kamila Kadlecová a Alena Moltašová, které společně se žáky z I. stupně ZŠ ve Stodě tiše a bez klepání vstoupili mezi lesníky, jak napsaly, aby se zúčastnily této akce.

„V okolí Luh u Přeštic se linuly tóny myslivečských trubačů. V blízkosti krásného srubu malí návštěvníci procházeli množstvím stanovišť s různými výukovými, poznávacími i tvůrčími aktivitami. Sledovali jsme dravce, včely i troje, mohli jsme si vyzkoušet střelbu ze vzduchovky, zatloukání hřebíků, pozorovali jsme práci lesní techniky... Vyzkoušeli jsme si chůzi lesem. Ne ale jako jakýsi turistický cval na čas, ale hezky bosky a poslepu. Na rozkvetlé louce zněl dusot koňských kopyt, a tak nás jízda na voze taženém spežením přenesla do dob dávno minulých. Lesníci mysleli na vše. Lesem se linula nejen vůně jehličí, ale i na roštu pečených vuřtů. Nechyběly bezedné zásoby nápojů ani cosi sladkého.“

Čeho si však ceníme nejvíce? Nikomu z laskavých organizátorů této báječné akce nechyběl úsměv na tváři. V každém okamžiku prožitém mezi těmi, kteří mají tak blízko k přírodě, jsme se cítili vítaní.“ (rd)
Foto David Regent

Vzácný posel podzimu

Hořeček mnohotvarý český patří v ČR ke kriticky ohroženým rostlinám. Jeho rozšíření se v minulých desetiletích extrémně snížilo, a to především vlivem změny hospodaření. Jeho nejčastější stanoviště – pastviny přestaly spásat ovce a kozy. Mnohé zarostly nebo byly přeměněny v louky. V současné době je u nás evidováno okolo 70 lokalit s jeho výskytem. Přibližně 50 nálezů, tedy více než 70 procent, se vyskytuje na Šumavě a v jejím podhůří společně s podhůřím Novohradských hor v jižních Čechách. Jedna z jeho vůbec nejobtívnějších populací roste v chráněné památce Svatý Kříž u Chvalšín. Hořeček mnohotvarý český vykvétá až koncem léta a počátkem podzimu, jeho semena dozrávají až do poloviny listopadu. (ša)

Foto (repro)

Dětské návštěvy byly spojeny s Josefínou

Bohužel 13. června museli pracovníci zoo utratit jedno z nejznámějších zvířat plzeňské zoologické a botanické zahrady, samici velblouda dvouhřbého Josefínu. Byla prvním zde odchovaným velbloudem dvouhřbým. Narodila se 1. března před dvaceti lety. Její matkou byla Gappa původem z Liberce a otcem Haštal z Ústí nad Labem. Během svého života odchovávala dvě mláďata a udělala radost spoustě dětí. Dlouhá léta je totiž vozila na hřbetě. V posledních letech dožívala v klidu společně s ostatními velbloudy. Návštěvníci se s ní mohli setkat během komentovaného krmení.

Dlouhé roky byla velmi platným členem stáda a podílela se na výchově mláďat ostatních velbloudů. Její zdravotní stav byl několik let stabilní až do letošního jara. Vždy trochu obézní Josefína začala nenadále velmi rychle hubnout a postupně přestala přijímat potravu. Vyšetření krve odhalilo totální selhání ledvin. Veterináři ihned nasadili léky a infuze, ale její stav se horšil a nebylo zbylí než ji utratit. Pitva a následné histologické vyšetření prokázaly mnoho dalších neléčitelných onemocnění prakticky všech vnitřních orgánů. (mp)

Foto Kateřina Misíková

SBÍRÁME HLINÍK Za odměnu do Bavorského lesa

V uplynulém školním roce čekala na žáky škol, kteří sebrali v soutěži vyhlášené Sdružením IRIS na počest Dne Země nejvíce použitých hliníkových potravinových obalů mimořádná, ale zasloužená odměna. Jeli na výlet do Bavorského lesa. Školáci ze Základní školy Ludvíka Očenáška v Dolní Bělé, ZŠ v Chotěšově, Horní Bříže a Plzni – Slovanské aleji a z plzeňských osmiletých gymnázií Církevního a Masaraka-vo navštívili zoologickou zahradu v Lohbergu a podle výběru poznali okolí Malého či Velkého Javorského jezera nebo rašeliníště s naučnou stezkou v Arrachu.

Projekt s názvem Přeshraniční setkávání dětí s environmentálním zaměřením byl finančně podpořen z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Dispozičního fondu. Setkání s divokou přírodou Bavorského lesa v okolí známých ledovcových jezer s odborným přírodovědným výkladem byl pro odměněné sběrače hliníku velkým zážitkem, stejně jako oficiální uvítání bavorskými představiteli společného česko-německého projektu.

Žákům ZŠ Slovanská alej začal výlet oproti ostatním v základní škole v Lamu, kde si poměřili znalosti o Šumavě a Bavorském lese v environmentálním kvízu. I když se soutěžilo v německém jazyce, velice je potěšilo, že jejich vědomosti jsou větší, než stejně starých dětí, které žijí přímo pod svahy Ostrého. (fh)

Foto František Hlyeš

Děti ze ZŠ Plzeň – Slovanská alej v zoo Lochberg.

Evropská unie
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Cil EÚS
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

Euroregion Šumava
– jihozápadní Čechy

Plzeňští herpetologové rozmnožili jako druzí v Evropě vzácného křovináře němého

Prozatím největší úspěch v Království jedu!

POPRVÉ V HISTORII ODCHOVALA PLZEŇSKÁ ZOOLOGICKÁ ZAHRADA MLÁDATA SILNĚ OHROŽENÉHO DRUHU JEDOVATÝCH HADŮ – KŘOVINÁŘŮ NĚMÝCH, ZVANÝCH BUSHMASTER, NEJVĚTŠÍCH ZMIJOVITÝCH HADŮ NA SVĚTĚ. „DEVĚT MLÁDAT JE ÚSPĚCH EVROPSKÉHO FORMÁTU A NAŠE ZOO JE DRUHOU, JÍŽ SE TO V EVROPĚ PODAŘILO,“ SDĚLIL S NESKRÝVANOU RADOSTÍ HERPETOLOG JAN DOHNAL. PRÁVĚ ON SE SVÝM OTCEM MIROSLAVEM, JENŽ PROPADL ZÁLIBĚ V HADECH UŽ V DĚTSKÝCH LETECH, NA TOM MAJÍ ZÁSADNÍ PODÍL.

Je to prozatím největší chovatelský úspěch, který se zdejší chovateli povedl. Jako první rozmnožila křovináře němého dánská zoo Randers Regnskov. „V listopadu se spářili, v květnu nakladla samice devět vajec. Ta jsou opravdu velká, asi jako labuť. A po 78 dnech, tedy od šestého srpna se ze všech vylíhla v inkubátoru zdravá mláďata. Měřila bez mála padesát centimetrů,“ popsal šťastnou událost herpetolog. A ještě uvedl zajímavost: „Potravu začínou přijímat teprve až se poprvé svléknou. Budou to odrostlé myši.“

Pár křovinářů získala zahrada ze švédského Göteborgu před čtyřmi lety do právě nové expozice Království jedu. Nyní je jim šest let. „Křovinář němý je obr, může dorůstat délky až kolem třech a půl metru a dosáhnout hmotnosti kolem devíti kilo. Dožije se věku i nad pětáctilet. Hlavní jeho potravou jsou potkani. Toxicky je to výraznější druh. Nejde tak o sílu jedu, ale o jeho množství, které je díky velké hlavě schopen předat. Takže může nastat problém i u dospělého člověka. Pro nás všechny hadaře je to mystické zvíře, je to taková legenda,“ informuje Miroslav Dohnal. „V angličtině se mu říká král buše, v Kostarice má velmi poetické pojmenování světluška smrti, indiáni pro něj mají název surukuku. A pro plzeňskou zoo zůstává vlajkovou lodí celého Království jedu,“ dodá chovatel.

„Jed křovináře němého patří mezi hetoxiny, které rozkládají krevní elementy. Ve srovnání s neurotoxi-

ny nepůsobí tak rychle,“ vysvětluje M. Dohnal. „Rozrušují krevní řečiště, naruší krevní oběh, mají na svědomí odumírání živočišných tkání. Po uštknutí se objevují krevní výrony nebo sraženiny, načež následuje smrt. Uštknutí ale nejsou častá, had žije skrytým způsobem života,“ uzavírá ošetřovatel.

K výskytu křovináře němého v Nikaragui jsou herpetologové zdrženliví, určitě však žije ve dvou druzích v Kostarice a Panamě a také v Ekvádoru, Brazílii, Bolívii a dalších střední a jihoamerických zemích. Obývá podrost deštného pralesa. Vlivem ztráty životního prostředí se řadí mezi ohrožené druhy. Křovinář je poměrně oblíbený had, ale jeho chov není nikterak snadný. V Evropě ho nyní chová šest institucí. Objevuje se i v soukromých teráriích. „Problém je, že se nedaří příliš rozmnožovat,“ vysvětluje M. Dohnal a objasňuje proč: „Vyžaduje respektovat noční poklesy teplot a noční, nebo alespoň večerní krmení. Citlivý je i na denní teploty. Horko mu, jako stínomilnému živočichu, rozhodně neprospívá. Prostě i v teráriu chce právě pralesní podmínky. My jsme to zvládli, a tak se můžeme těšit z mláďat,“ pousměje se herpetolog.

Mláďata jsou v zázemí Království jedu a pobudou zde přibližně rok.

Chovu jedovatých hadů se v ČR věnují čtyři zoo, ale jen plzeňská nabízí průřez všemi druhy z pěti světadílů.

Foto Miroslav Dohnal

ZVĚDAVÁ MAMBA

Od druhé poloviny května mají návštěvníci Zoologické a botanické zahrady města Plzně možnost spatřit v Království jedu další z velmi nebezpečných hadů z čeledi korálovcovitých. Je to mamba zelená. Jde o afrického stromového hada, jehož druhové jméno je odvozeno od jeho svítivě zelené barvy. Obývá západní část kontinentu. Žije ve spodním patře nížinných pobřežních a galeriových lesů, ale také v lesnaté vlhké savaně. Je poměrně plachá, značně rychlá, dlouhé jedové zuby jí dovolují lovit ptáky. Dále se živí malými savci, žábami, plazy, což vypovídá o tom, že si potravu shání i na zemi. Na stromech se však cítí nejbezpečněji, jsou jejím úkrytem. Hady jsou aktivní především ve dne. Konfrontaci s člověkem se raději vyhýbají. Jed slouží nejen k usmrcení kořisti, ale pomáhá i při jejím trávení. „Mamby zelené,“ objasňuje chovatel Miroslav Dohnal, „nejsou agresivní, jak se někdy píše, ale určitě jsou zvídavé. Takže jejich chov v lidské péči je především o tom, učinit ho bezpečným. Jed, patřící mezi neurotoxiny je totiž velmi toxický.“ Vyrábí se z něho lék, který snižuje krevní tlak, omezuje nadměrný růst pojivové tkáně v srdci a napomáhá činnosti ledvin.

Mamba zelená patří k vejcorodým plazům. Doba březosti trvá 2,5 až 3 měsíce. Samice následně klade 6 až 17 vajec. Had se dožívá 12 až 15 let věku. V lidské péči se může dožít 20 až 25 let. Zde jsou jeho hlavní potravou myši.

Čtyřlétý pár hadů v plzeňské zoo pochází z českého soukromého chovu. Jejich předkové mají původ v Tanzanii. V expozici jsou k vidění vedle příbuzné a větší mamby černé. „Chtěli jsme oba hady ukazovat návštěvníkům vedle sebe od počátku existence Království jedu. Při čtvrtém výročí jeho otevření jsme se dočkali,“ světuje se Miroslav Dohnal. „Samec měří kolem dvou metrů a jeho zelená má namodralý nádech, samice je přibližně o půl metru menší a je mírně nažloutlá,“ představuje herpetolog pár.

Mambu černou a zelenou (celkem jsou známy čtyři druhy) chovala plzeňská zoo již na přelomu 60. a 70. let minulého století. (kola)

Foto Kateřina Misíková

Ozdoba plzeňské zoo zamířila do alpské země

Smutek i radost

SAMIČKA NOSOROŽCE INDICKÉHO RŮŽENKA OPUSTILA 10. ZÁŘÍ DOPOLEDNE VE VĚKU DVOU LET A OSMI MĚSÍCŮ ZOOLOGICKOU A BOTANICKOU ZAHRADU MĚSTA PLZNĚ. NOVÝM DOMOVEM SE JÍ STALA ZOO VE ŠVÝCARSKÉ BASILEJI.

Na průběh nakládky, začátek transportu, jsme se zeptali ošetřovatele Roberta Bultase.

Vše proběhlo hladce, bez komplikací. Oddělení od matky Manjuly a nakládku do transportní bedny jsme trénovali s Růženkou několik dní dopředu. V mámě samozřejmě vidí bezpečí, stejně jako v prostředí, v němž vyrůstala a důkladně zná. Naopak ke všemu cizímu, co je nové, je každé zvíře ostražitě, nedůvěřivě. O převoz se postarali zkušení odborníci ze zoo ve Dvoře Králové. V přepravní bedně byla za deset minut a před jedenáctou hodinou se auto vydalo směr Basilej. Vše tak trvalo necelé dvě hodiny. Aby byla klidná i cestou, dostala slabá sedativa.

A jaké byly vaše pocity? Byl jste u porodu Růženky, viděl jste ji růst od mimina po současnou nosorožčí slečnu... A nejednou – dnes naposled.

Všichni jsme věděli, že tato chvíle přijde. Po dvou letech věku se mladí nosorožci osamostatňují v přírodě, tak v péči člověka. Pocity byly jako u každého loučení. Naproti tomu tu bylo vědomí, že jde do nejlepší nosorožčí zoo v Evropě. Pro tyto vyhynutí ohrožená zvířata tady vedou plemennou knihu, je centrem jejich reprodukce v rámci Evropského zachovného programu. A čeká tam na ni stejně starý sameček Orys. Pro zajímavost – narodil se zde před patnácti lety její otec Baabuu. Takže

bych pocity všech ošetřovatelů, kteří se o Růženku starali, shrnul slovy smutek i radost.

A kdy se mohou návštěvníci těšit na další nosorožčí mládě?

Manjula začala rodit brzy, mezi prvním a druhým mládětem byl krátký rozestup. Takže nyní ji dopřejeme nějakou dobu na zasloužený odpočinek od mateřských povinností. Vzhledem k jejímu věku, je jí jedenáct, a omezené populaci nosorožce indického určitě nebyla Růženka její poslední mládě. (rd)
Foto Kateřina Misíková, František Hykeš

Ze zákulisí

Panda testovala život ve volné přírodě

Téměř dva týdny pobytu mimo expozici v Zoologické a botanické zahradě města Plzně si užíval v srpnu samec vzácné pandy červené Nepál. Jeho dobrodružství skončilo 20. 8. Na stromě nedaleko okrajové části Plzně – Radčic ho objevil při venčení psa J. P. Na místo přivolal pracovníky zoologické zahrady. Po asi hodinové akci skončil uprchlík v síti a následně ve výběhu u své partnerky. O úspěšný odchyt pandy se zasloužili vedle jejího nálezce plzeňští zvířecí záchranáři v čele

s Karlem Makoněm a veterinář. Důležité bylo, že pejskař zůstal na místě až do příjezdu odborníků a zvíře ve větvích neustále sledoval.

Přesný zásah uspávací střely od zvěrolékaře pandu znehybněl a záchranáři k ní vystoupali po dlouhém žebříku. Visela na jedné větvi asi v pětmetrové výšce a čtyři až pět metrů od kmene dubu. „Chtěl jsem se k ní původně spustit po laně, ale začala se budit,“ líčil K. Makoň. „Tak jsme použili žebřík. Když se po kolegovi, který po něm vylezl, z narkózy se probouzející uprchlík ohnal, spadl do předem připravené sítě.“

Podle zooložky Ing. Lenky Václavové panda při vylétě neutrpěla žádnou újmu. „Její hmotnost byla stejná jako před útekem, tedy pět a půl kilogramu,“ informovala novináře zooložka. „Samice byla po návratu partnera trochu vyplašená, ale vše se srovnalo,“ dodala.

Na nějaký čas byla po události expozice veřejnosti uzavřena. Bylo nutné učinit opatření, aby se útek již neopakoval. „S největší pravděpodobností samec utekl v době obrovské bouřky jednatého srpna. Nevíme jestli využil deštěm svěšených větví stromů ve výběhu nebo si našel cestu přes ohradník,“ prozradila L. Václavová.

Pro pandího samce to byl první útek a rozhodl se pro něj několik dní po třetích narozeninách. Až do neděle 18. 8. se mu dařilo skrývat v korunách stromů. Nebyl nikým spatřen. Celou tu dobu se zřejmě pohyboval v asi desetihektarovém lese mezi zoo a Radčicemi. Hlavní potravou pand červených jsou listy a další zelené části rostlin, pochutná si na ovoci a jako všežravec nepohrdne ani drobnými živočichy. Nic z toho mu zde nechybělo.

Jako poděkování za pomoc k navrácení pandy červené dostal nálezce od plzeňské zoologické a botanické zahrady roční vstupenku.

• • •

Dříve než samci pandy se povedlo v červenci opustit plzeňskou zoo pelikánovi. Využil větrného počasí a i když měl přistřižená křídla, podařilo se mu doletět přes areál Škodovky až na borskou přehradu, vzdálenou několik kilometrů od expozice.

Též o jeho záchranu se zasloužili zvířecí záchranáři z Dobrovolného ekologického spolku ochrana ptactva Plzeň. (zt)

Ilustrační foto Kateřina Misíková, Jaroslav Vogeltanz

PO STOPÁCH CESTOVATELŮ

Letní příměstský tábor S kamarády ze zoo patří k tradiční nabídce plzeňské zoologické a botanické zahrady a těší se značnému zájmu. Letos ho vzhledem k velkému životnímu výročí slavného plzeňského rodáka Miroslava Zikmunda protkal téma Po stopách cestovatelů.

První den děti zjistily, že není úplně snadné sbalit se na cestu. Získané body, čili cestovatelské míle, byl první zisk připsaný na konto celotáborové hry.

O tom, že necestují pouze lidé, ale především zvířata, se táborníci přesvědčili při besedě o naší největší kočkovité šelmě rysu ostrovidu a od ošetřovatelů ze zoo.

Každý rok se během tábora snaží děti přispět k pohodě zvířat chovaných v zoo prostřednictvím enrichmentu. Letos vyrobily ze starých hasičských hadic čtyři velké bužirky. Ty nyní slouží u vybraných primátů jako zpestření při hledání potravy.

Kromě menších cestovatelských výprav k okolním rybníkům nedaleko každoroční základny

v 1. ZŠ byla v letošním programu i cesta k hranicím s Německem. V Alžbětíně se tak táborníci prošli po namalované hraniční čáře, seznámili se s životem netopýrů, dozvěděli se o národních parcích Šumava a Bavorský les či o historii železnice.

Zpestřením červencových táborů byla návštěva science centra Techmania, zejména interaktivní expozice Člověk a zvíře. Každý z malých návštěvníků si mohl vyzkoušet např. frekvenci sluchu v porovnání s delfíny či netopýry, otestovat dynamiku svého oka s orlím zrakem apod.

Poslední táborový den byl ve znamení vyhodnocení veškerých her, prověrek znalostí, rozloučení a blýsknutí se před rodinnými příslušníky prostřednictvím krátkých scének.

Na konci srpna se uskutečnil přímo v zoologické a botanické zahradě třetí, kratší běh a s menším počtem účastníků. Jeho vyvrcholením byla aktivní účast při Ochranářském dnu. (j-r)

Republikové prvenství

První mládě zoborožce celebeského narozené v ČR je samec a na svět přišlo v Zoologické a botanické zahradě města Plzně. Vylíhlo se v budce 31. května a opustilo ji 4. srpna. Ještě není tak krásně zbarvené jako jeho otec. Samice je černá a nenápadná. Rodinka žije ve voliére nedaleko expozice pand červených. V Evropě chovají tento druh pouze čtyři zoo. Kolekci asijských zoborožců zoo Plzeň tvoří v současnosti čtyři druhy. První mládě afrického zoborožce černobílého se vylíhlo už v roce 1976. (mv)
Foto Martin Vobruba

S potomky ze dvou letošních snůšek

První seriema rudozobá z odchovu Zoo Děčín přicestovala do plzeňské zoologické a botanické zahrady na podzim 2002. Druh se zde poprvé rozmnožil v roce 2006. Seriemy jsou zřídka létající běhaví ptáci obývající pampy v jižní Brazílii, Uruguaji, Paraguai a severní Argentíně. Tvarem těla se podobají africkému dravci hadilovu písáři, který žije stejným způsobem života. Tento jev se nazývá konvergence. Živí se hady, nepohrdnou však ani hlodavci a hmyzem, bobulemi i jinou potravou. Na krátký okamžik dosáhnou rychlosti až 70 km/hod. Žijí jednotlivě, v párech nebo malých skupinách. Jsou známé nápadným pronikavým křikem.

Vedle dospělých ptáků jsou v expozici k vidění též mladé sieremy z obou letošních snůšek. (vo)
Foto Kateřina Misíková

VYDRY ZNOVU V PÁRU

Od loňského roku, kdy třináctiletá samice vydry říční Lucie uhynula v důsledku nádoru na močovém měchýři, žil v expozici Česká řeka pod statkem Lüftnerka pouze čtyřletý samec Bonifác. Vzhledem k tomu, že je vydra říční v Evropském záchovném programu (EEP), požádala zoo koordinátorku chovu o přidělení samice nové. Po vyřízení všech nezbytných veterinárních povolení se stala obyvatelkou unikátní expozice věnované naší vodní živočišné říši v polovině července.

Samice byla nalezena loni ve volné přírodě v Německu. Další její život byl spjat se záchraným centrem pro vydry v německém Hankensbüttelu. Tato soukromá stanice se specializuje nejen na záchranu a chov vyder, ale též na ostatní malé evropské šelmy.

Vzhledem k dosavadnímu způsobu chovu je nová vydra velmi plachá a bude jí trvat nějaký čas, než si zcela zvykne v nových podmínkách. Po jejím příjezdu byla proto část expozice s vydrami uzavřena. (up)
Foto Kateřina Misíková

Již v několikáté generaci

Africké listožravé opice gueréry angolské jsou v plzeňské zoo chovány od roku 1998, do ČR se dostaly o 10 let dříve. V Evropě jsou zastoupeny jen v malém počtu zoo.

Gueréry patří mezi tzv. úzkonosé primáty Starého světa a do čeledi kočkodanovití. Jsou to opice výhradně africké. Spolu s langury a hulmany se začaly od kočkodanů a paviánů anatomicky odlišovat v miocénu (před 30 – 15 mil. lety). Vědecké jméno, převzaté z řeckého slova kolobos, znamená zakrslý a vztahuje se k zakrslému palci. Pro snadné trávení jejich hlavní potravou – listů – mají velké množství slin; žaludky jsou vzdáleně podobné trávicím orgánům přežvýkavců, obsahují symbiotické bakterie. Ty slouží k rozkládání celulózy.

Od příchodu do plzeňské zoo se zde gueréry rozmnožily již v několikáté generaci. Nejnovější přírůstek je z konce července a je to samec. Rodiči jsou devítiletý Vuk, který je v Plzni od roku 2018, a místní rodačka, osmiletá Gipsy. (av)
Foto Kateřina Misíková

Plemeno připomínající Kelty

Skot zastupuje na statku Lüftnerka v současné době původní extenzivní plemeno česká červinka. Pochází již z dob keltského osídlení Čech a Moravy. Zoologická a botanická zahrada získala jalovičku v roce 2016 a pochází od předních chovatelů tohoto již nepříliš rozšířeného plemene – z AG Kružberk na Opavsku. V únoru 2018 se jí narodilo první tele – samička a letos na počátku června další – tentokrát býček. Premiérově na statku Lüftnerka narozené tele, ošetřovateli pokřtěné Broskvička, podstoupilo na začátku září inseminaci, takže lze v zimě očekávat další přírůstek. Býček jménem Batátek zůstane s mámou přibližně do konce roku.

Úsilí o záchranu české červinky započalo již před druhou světovou válkou z iniciativy Vysoké školy zemědělské v Praze. (fh)

Foto František Hykeš

Oba potomci červinky
původem z AG Kružberk.

Premiérový otec Mimbo

Antilopu kudu velkého chová plzeňská zoo od roku 2008. První odchované mládě je spojené s rokem 2012. Letos v srpnu se narodilo po tříleté přestávce další, samička. Pro matku Monu je již druhé, zatímco pro otce Mimba to byla premiéra. Stádo nyní tvoří tři samice a samec, což je maximální počet zvířat, který může ve výběhu, o nějž se dělí s žirafami a buvolci běločelými, být. Mladá samička tak přibližně ve stáří jednoho roku odcestuje do jiné zoo. (up)

Foto Kateřina Misíková

I léto má svá mláďata

Současná skupina pštrosa nandu pampového je chována v Zoologické a botanické zahradě města Plzně od roku 1998. První mláďata v počtu čtyř byla poprvé odchována v roce 2001; od té doby ještě několikrát. Nejčerstvější se vylíhla letos v srpnu. Od ošetřovatelů dostávají směs pro kuřata se strouhanou mrkví a krájenými kopřivami.

V minulosti se ptáci rozmnožili v roce 1958 v doudlevecké spolkové zoo IRIS.

Častěji a více se v plzeňské zoologické zahradě množil emu hnědý z Austrálie – naposledy ale v roce 2000. Nandu žijí společně s lamami vikuňa a kapybarami ve výběhu jihoamerické pampy. (mv)

Foto Kateřina Misíková

List z herbáře

Příbuznost vyjádřená čapím zobáčkem

Tu první zná určitě každý, druhá je hojnou součástí naší vegetace. Jsou příbuzné, příbuznost prozrazují dlouhé špičaté plody... Pelargonie je vůbec jedna z neznámějších okrasných květin – pokojových, balkónových, parkových. Náleží do čeledi kakostovitých a rodu pelargonie. Ten čítá 240 – 300 druhů jednoletých nebo vytrvalých rostlin, bylin až polokeřů nebo keřů. Jejich domovem jsou většinou tropické a subtropické oblasti, především v jižní Africe. Pelargonie se využívá též ve voňavkářství, je to léčivá a barvířská rostlina, slouží k ochucení pokrmů.

U nás se často nazývá muškát, nebo také čapí nůsek či nos podle dlouhých zašpičatělých plodů.

V ČR se převážně pěstují křížence a kultivary pelargonie páskaté (*Pelargonium zonale*), jež tvoří nápadná barevná kulovitá květenství, a kultivary

pelargonie štítnaté (*Pelargonium peltatum*), známé také jako „převíslé muškáty“.

Pelargonie je víceletá rostlina. Množí se především letním nebo časně jarním řízkováním. Je citlivá na pokles teplot pod nulu. Již slabý mráz je poškození.

Z čeledi kakostovitých (*Geraniaceae*) roste v ČR několik druhů kakostu a na řadě stanovišť od okrajů cest, písčin, výslunných strání po úhory pumpava obecná, někdy též nazývaná rozpuková. Z kakostů je nejčastější od léta do podzimu modře kvetoucí kakost luční.

Jihoafrický rod otlec (*Sarcocaulon*) náleží mezi atraktivní sukulenty. (we)

Foto 2x František Hykeš

Kultivar
pelargonie
páskaté

Kakost
luční

Kmotři se představují

Nové jméno schovali pro prvního potomka Brigitte a Baska

Svátek dětí letos v režii Operačního programu Jihozápad

Slavy Mezinárodního dne dětí mají v Zoologické a botanické zahradě města Plzně dlouholetou tradici. Po předloňském velkém úspěchu byl jejich letošním pořadatelem opět Regionální operační program Jihozápad. Děti ze škol pozval na bohatý a atraktivní program připravený s řadou partnerů. Jmenujme například Sbor dobrovolných hasičů Plzeň, Techmania science center, Střední zdravotnickou školu a Vyšší odbornou školu Plzeň, Divadlo Jitule a Danule a Střední školu živnostenskou v Plané. Velkým lákadlem je vždy veřejný křest exkluzivního zvířete. Letos to byla nová samice šimpanze učenlivého vzácného poddruhu čego. Hlavní organizátor vypsal pro školy soutěž v nalezení nejzajímavějšího jména. S pojmenováním Šima vyhráli žáci 6. ZŠ v Chebu. Mimořádný přírůstek I. pololetí měli pokřtít v zastoupení děti předseda Regionální rady soudržnosti Jihozápad a náměstek hejtmána Plzeňského kraje Ivo Grüner při návštěvě 6. ZŠ v Chebu předává dětem dárky a diplom.

Předseda Regionální rady soudržnosti Jihozápad Ivo Grüner při návštěvě 6. ZŠ v Chebu předává dětem dárky a diplom. Foto Petra Buřičová

pení dětí předseda Regionální rady soudržnosti Jihozápad a náměstek hejtmána Plzeňského kraje Ivo Grüner a ředitelka Úřadu Regionální rady soudržnosti Jihozápad v Českých Budějovicích Mgr. Michaela Šimová. Vzhledem k tomu, že osmatřicetiletá samice změnila dosavadní švýcarskou adresu za plzeňskou, aby zde zplodila se samcem Baskem mládě a její původní jméno Brigitte jí sluší, rozhodli se představitelé Operačního programu Jihozápad ponechat jméno vybrané chebskými školáky jejímu potomkovi. „Přeji ti,“ řekl I. Grüner „a Zoologické zahradě samozřejmě také, aby to bylo co nejdříve!“ V Chebu potom před koncem školního roku předal žákům a vedení 6. ZŠ plnou tašku různých dárků a diplom Zoologické a botanické zahrady města Plzně za vítězné jméno pro samičku šimpanze učenlivého, poddruhu čego. (eš)

Mějte i Vy v zoo své zvířátko!
Stačí si vybrat a zavolat 378 038 303 (325).

Co má společného Ezop s Františkem?

Kmotrami letošních mláďat zebry Chapmanovy v Zoologické a botanické zahradě města Plzně se staly koncem června starostka městského obvodu Plzeň 1 Ing. Helena Řežabová a místostarostka Mgr. Ilona Jehličková. Vzhledem k tomu, že v obou případech jde o samečky, dámy vybraly jména Ezop a František. Starší mládě přišlo na svět v druhé polovině dubna, mladší počátkem května.

Výběr jmen pro malé zebry je v posledních letech podle abecedy. Pruhovaná zvířata jsou chována v Plzni od roku 1974 a množí se od roku 1977. Od té doby se narodilo už přes 70 mláďat.

Při slavnostním aktu byla zároveň podepsána v rámci projektu Plzeňská jednička dohoda o partnerství mezi Zoologickou a botanickou zahradou města Plzně a prvním městským obvodem.

Zebra Chapmanova obývá v Africe stepi jižně od řeky Zambezi. Mezi pravidelným černým pruhováním má tmavohnědé mezipruhy, čímž se liší od dalších poddruhů. V žádném stádě nejsou dvě úplně stejně pruhovaná zvířata; každý jedinec má pruhy jinak široké, husté a výrazné. Předpokládá se, že pruhování slouží k vzájemnému rozeznávání jednotlivých zvířat, pomáhá regulovat tělesnou teplotu těla a střídání kontrastních barev rozostřuje obrys těla a tím mate predátory. Mezi ty se řadí zejména lvi; slabé a nemocné kusy mohou ulovit i levhart či psi hyenovití.

Zebry patří spolu s koňmi, osly, nosorožci a tapíry mezi lichokopytníky. Mláďata se rodí po 12 až 13 měsících a velmi brzy po narození musí být schopna následovat matku. Zebry se velice rády sdružují s pštrosy, různými druhy antilop a dalšími zvířaty (pštrosi dobře vidí, zebry výborně slyší, buvolci a pakoně mají vyvinutý čich).

Foto Kateřina Misíková

V království rostlin

Vyšlechtěno v ČR

Expozici Co je české, to je hezké na statku Lüftnerka obohatily letos v létě další kultivary trvalek od českých šlechtitelů – kosatce a klatovské karafiáty. Na terasách v blízkosti kovárně je vysazeno více než 30 různobarevných kultivarů kosatců; jména často připomínají jejich barvu. Např. Praděd je bílý, Stříbrné jezero kombinuje bílou s fialovou, blankytnou modří upoutá Nebeská brána, fialovou září Blackberry Shake.

Horní terasu u oplocení zahrady, kde roste více než 20 českých kultivarů růží a běžně pěstovaná zelenina, doplnily klatovské karafiáty. Jedná se o dar spolku Klatovský karafiát v čele s Peterem Pošefkou. Tento typ karafiátů má v našem regionu dlouholetou tradici, první zmínka pochází již ze začátku 19. století. Jejich místo je proto určité i v plzeňské zoologické a botanické zahradě. Svoji premiéru zde měly v roce 2007 na velké výstavě v rámci Mezinárodního roku hvězdíků.

Ani na podzim nezůstaly terasy bez květů – barevnou škálu doplnily mečíky a jiriny. (p-r)

Foto: František Hykeš

Jeden z českých kultivarů kosatců pod statkem Lüftnerka

Ochranáři internetu nefandí

Kvůli fotografování rosnatky okrouhlolisté zastavujeme u lesního rašeliniště. Ač podle průvodce ujišťování zde masožravka vždy rostla v bohaté populaci, nenacházíme jediný exemplář. Na vině je zřejmě sucho. Polštáře rašelínku nemají typickou svěží zeleň, ale jsou zbarveny šedobíle. Průvodce však zastávky rozhodně nelituje. Objevil několik kvetoucích velmi vzácných orchidejí prsnatce Fuchsova. „Zaplatť pánbůh za tyto zastrčené lokality,“ okomentuje nále. „Všechna zvláště chráněná maloplošná území s detailními seznamy vzácných rostlin a živočichů jsou dostupná na internetu a tomu odpovídá podle jejich atraktivity i zájem veřejnosti. My, ochranáři, bychom samozřejmě raději viděli, kdyby byly v ústraní zájmu,“ přiznává Petr Krása z Agentury ochrany přírody a krajiny v Karlových Varech. (hš)

V této rubrice jsme od jejího počátku navštívili řadu zajímavých a výjimečných míst v západních Čechách. Ale pod vodu jsme dosud nenahlédli. Dnešní výprava vede ale právě na říční dno. Místo, které objevila potápěčka ALENA VORÁČKOVÁ, je skutečným skvostem přírody. Nejen pro svoji druhovou pestrost (biodiverzitu), ale i proto, že se nachází prakticky uprostřed velkoměsta, kde by nikdo něco podobného snad ani nepředpokládal. Následující podvodní svědectví je zároveň důkazem, že naše řeky opět začínají být čisté, zdravé.

S podvodním fotoaparátem v řece Mži

MŽE, VÝZNAMNÁ ŘEKA V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH S DÉLKOU 106,5 KM JE JEDNÍM ZE ZDROJŮ VODÁCKY OBLÍBENÉ ŘEKY BEROUNKY. PRAMENÍ V NĚMECKU V GRIESBAŠSKÉM LESE A JIŽ PO TŘECH KILOMETRECH VSTUPUJE NA NAŠE ÚZEMÍ. PROTÉKÁ MĚSTY TACHOV A STŘÍBRO. NEJZNÁMĚJŠÍ PŘEHRADA NA NÍ JE HRACHOLUSKÁ, JEŠTĚ DŘÍVE JE TO LUČINA U TACHOVA. HLAVNÍMI PŘÍTOKY JSOU HAMERSKÝ A KOSOVÝ POTOK A ŘÍČKA ÚHLAVKA. V PLZNI SE MŽE SPOJUJE S RADBUZOU A OD SOUTOKU NESE NÁZEV BEROUNKA.

Potápím se více než dvacet let. Zkusit se ponořit do řeky Mže mě ale napadlo teprve letos, a to rovnou v centru Plzně. Často chodím přes kalikovský most a pozoruji řeku nad zdejším jezem. To, co jsem viděla shora, mě začalo natolik lákat, že jsem se rozhodla zkusit se podívat na tomto místě pod vodní hladinu. Zážitek to byl pro mne, jakožto milovnicka přírody, velice pozitivní. Voda má sice i v parném létě pouze 16°C (vytéká ze dna hracholuské přehrady a cestou k Plzni se nestáčí ohřát), ale obrázek, který se naskytne potápěči, stojí za to! U dna se nachází zdravý biotop s celou řadou nejen zajímavých, ale též chráněných živočichů. Čistota vody je na českou řeku více než slušná. Z ryb tu vládnu především proud milující vranky obecné a mřenky mramorované. Vranku není lehké objevit, ráda se schovává pod kameny. V Mži mají krásné zlatavé zbarvení s výrazným vzorem. Je celkem běžné, že i jiné ryby se dokážou barevně částečně přizpůsobit místu, kde žijí.

Vranka není moc dobrý plavec, pokud chce uniknout, pohybuje se rychlými „přiskoky“ nízko nade dnem. Zvednete-li ovšem kámen, pod nímž je schovaná, zůstane dál na svém stanovišti a je možné ji zblízka obdivovat. Větší vranky tu dorůstají až 12 cm. S trochou štěstí lze v Mži zahlédnout zde velmi plaché nevelké štiky obecné nebo ojediněle lipana podhorního či malého pstruha obecného.

Oproti tuzemským stojatým vodám tady doslova bují bezobratlí. Bohatě porosty mnoha druhů vodních rostlin jsou v obležení různé velikých měkkýšů. Například našeho běžného sladkovodního koryše berušky vodní (*Asellus aquaticus*). Je to všežravec a zvláštní je, že dýchá pomocí žaberních nožek na zadečku. Je vítanou potravou ryb. Velký může být až 13 mm. Mezi dominující plže, především svými rozměry, patří plovatka bahenní. Může totiž dosáhnout velikosti až šesti centimetrů! Je zde celá škála mlžů – okružáků, hrachovek a škeblí. Některé kameny jsou porostlé do ruda zbarvenou řasou a také tady rostou bílé a jasně zelené rybníční houby. Tvoří bizarní tvary a mohou dorůst i nemalých rozměrů, trochu mi připomínají měkké mořské korály.

Na úsecích s dobře proudící vodou je možné spatřit síťovité až 15 cm dlouhé trychtýře připevněné na kamenech nebo rostlinách. Předě je larva chrostíka dvouskrvného. Tímto chytrým způsobem si zajišťují přísun potravy přímo do příbytku. Chrostíci patří do řádu křídlatého hmyzu s dokonalou proměnou. Dospělci mají ochlupeaná křídla a žijí poblíž čistých vod. Drobné larvy si ve vodě staví roztomilé schránky z nejrůznějšího materiálu, charakteristické pro daný druh. Své úžasné úkryty budují například z písku, jehličí, kousků trávy, kamínků, mušliček nebo větviček. Chrání jejich měkké zadečky. Známé je zhruba 15 000 druhů chrostíků!

Vranka obecná

Z rostlin mě okouzily především v létě bílé kvetoucí lakušníky vzplývavé. Koberce kvítků zdobí hladinu, splývají s proudem a jsou opylovány hmyzem.

Až dva metry dlouhý jemný rdestík hřebenitý je jednoletá rostlina, ale díky terminálním hlízám dokáže přezimovat. Menší stolístek vodní také vykvétá nad vodou, ovšem mnohem méně nápadně než lakušník. Vodnímu mechu prameniče obecné tu svědčí studená voda.

Nakonec se mi ve Mži tak zalíbilo, že jsem se do ní potopila vícekrát. Poprvé jsem si totiž nevzala fotoaparát, což mě, přiznám se, velmi mrzelo. Nedošla jsem zde sice žádné závratné hloubky – maximum u jezu je cca 2,6 m – množství zajímavých podvodních kamarádů, co jsem potkala, to ovšem plně nahradilo.

Mřenka mramorová
vyráždí čistou vodu.

Plovatka bahenní

Porosty vodních
rostlin se v proudu
krásně vlíní.

Foto Alena Voráčková

*Jedna z posledních společných
fotografií nosorožčích samic
– dcery Růženky a matky Manjuly.*

Foto Kateřina Misíková

IRIS

Nepodílejme se na rozšiřování plantáží palmy olejné!

ZOOLOGICKÁ A BOTANICKÁ ZAHRADA MĚSTA PLZNĚ SE PRAVIDELNĚ ZAPOJUJE DO KAMPANÍ NA POMOC PŘÍRODĚ. LETOŠNÍ OCHRANÁŘSKÝ DEN KONANÝ NA KONCI SRPNA MĚL ZA ÚKOL OPĚT INFORMOVAT VEŘEJNOST O DŮSLEDKÁCH PĚSTOVÁNÍ PALMY OLEJNÉ. NÁVŠTĚVNÍCI SE O TOMTO PROBLÉMU DOZVĚDĚLI PROSTŘEDNICTVÍM PESTRÉ PALETY AKTIVIT DĚTÍ Z PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA, ALE I PRACOVNÍKŮ ZAHRADY.

Palma olejná je původní v západní Africe, ale nejvíce se pěstuje v Indonésii, Malajsii, Africe a Jižní Americe. V té souvislosti zde dochází k drastické destrukci přírody. Výsadbě plantáží předchází velkoplošné kácení a vypalování tropických pralesů. Následně palmové monokultury sice vypadají jako zelený ráj, daří se v nich ovšem přežít jen několika málo druhům rostlin a živočichů, zatímco tisíce druhů o své místo na Zemi přišlo a stále přichází. Největšími odběrateli palmového oleje jsou Indonésie, Čína a Evropská unie!

Ochranný den představil rovněž aktuální záchranné projekty zoologické a botanické zahrady – ať v Íránské islámské republice, na Filipínách či v Plzeňském a Karlovarském kraji, kde jsou cílem ohrožení chřástalové polní a syčci obecní. Hosté dne představili projekt Tarsius na záchranu nártou na filipínského a Snow Leopard Trust pro ochranu levharta sněžného.

Foto Kateřina Míšková

Evropská zvířecí záložna

Zoologické zahrady jsou na celém světě vyhledávaným turistickým cílem. Lidem slouží k odpočinku, zprostředkovávají jim styk s exotickou přírodou, zvířaty.

V odborném pojetí plní funkci zvířecích záložen druhů ohrožených vyhynutím. Jak jich soustavně přibývá, je to jeden z jejich stěžejních a stále důležitějších úkolů.

O záložní populaci zvířat, která v nich žijí v péči člověka, je třeba se starat tak, aby byla dlouhodobě životaschopná a stala se pojistkou pro případ, že by druh v přírodě vyhynul. Čím je tato populace v zoo početnější, tím je z chovatelského hlediska životaschopnější a méně zranitelnější. Podpůrným prostředkem je k tomu v evropských zoologických zahradách Evropský záchranný program (EEP). Jedná se o společný projekt, jehož podstatou je spolupráce při chovu vybraných ohrožených druhů. Jeho garantem je Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA). V rámci EEP jsou všechna zvířata jednoho druhu žijící v zoo, jež se do programu zapojily, vnímána jako součást jednotné záložní populace.

Chov každého druhu, pro nějž je EEP veden, řídí komise odborníků z různých zoo v čele s koordinátorem. Tím bývá zpravidla odborník z členské zahrady, která dosáhla v chovu a rozmnožování daného druhu významných úspěchů. Komise určují celkovou strategii chovu, vyhodnocují výsledky navržených opatření, případně rozhodují o založení plemenných knih. Úkolem koordinátora je shromažďovat údaje potřebné pro směřování

rozvoje chovu. Musí proto vědět o všech chovaných jedincích, znát jejich věk, pohlaví, původ, genetické aspekty. Na základě těchto informací ve spolupráci s komisí vydává například doporučení k přesunům zvířat mezi zahradami či ke spojování párů a skupin. Právě na základě takového rozhodnutí došlo v plzeňské zoo v počátcích chovu nosorožce indického k výměně samce. Pokud hrozí u některého jedince nebezpečí, že bude šířit při rozmnožování negativní znak, může komise doporučit jeho vyřazení z chovu.

Dalším významným úkolem je střežit, aby nedocházelo k rozmnožování příbuzných zvířat a z chovného hlediska nevhodných kusů. Důležité je rovněž dbát na to, aby se zvířata do chovu zapojovala rovnoměrně. Nemělo by se stávat, že jeden geneticky přínosný jedinec nedostane vůbec možnost se rozmnožit, zatímco jiný svými potomky zaplaví chov. Důsledkem by totiž bylo, že v nich budou všichni příslušníci v rámci druhu postupně blíže příbuzní.

Závěry vydávané kurátory a komisemi jsou pouze doporučení. Zoologické zahrady je však povětšinou z výše uvedených důvodů respektují a řídí se jimi.

Do projektu Evropského záchranného programu se od roku 1985, kdy vznikl, připojila většina ev-

ropských zahrad. V posledních letech začaly s EEP spolupracovat i některé zahrady z jiných částí světa – např. Izraele, Jihoafrické republiky, Kazachstánu, Maroka.

Původní počet druhů v EEP byl 17, nyní jich program koordinuje na 190. Plzeňská zoo chová z tohoto celkového počtu více jak 40 zvířecích druhů, převážně drobnějších živočichů. Většina z nich je zobrazena na novém pexesu vydaném Sdružením přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS a určeném jako cena v environmentálních soutěžích. Vzniklo díky finanční podpoře Fondu životního prostředí města Plzně. (kola)

Fotografie zoborožce rýhozobého, kulana a irbise jsou převzaty z nového pexesa.

Chytání ryb děti bavilo.

PŘEDLONI POPRVÉ, LONI TAKÉ A LETOS ROVNĚŽ BYL LETNÍ POBYTOVÝ TÁBOR POŘÁDANÝ DOBROVOLNÝMI HASIČI Z PLZNĚ-SKVRŇAN VE ZNAMENÍ PŘÍRODY. PRAKTICKY KAŽDÝ VŠEDNÍ DEN PŘEDNÁŠKA, BESEDA NEBO EXKURZE NA DANÉ TÉMA. LETOŠNÍ ZADÁNÍ OD HLAVNÍHO VEDOUČÍHO VLASTIMILA MALINY SMĚROVANÉ K PROGRAMOVÉMU PARTNEROVÍ – SDRUŽENÍ PŘÁTEL ZOOLOGICKÉ A BOTANICKÉ ZAHRADY MĚSTA PLZNĚ IRIS BYLO VELMI ČASOVÉ. VODA. A TAK PŘÍBLIŽNĚ PADESÁTKA DĚTÍ UPROSTŘED LESA NEDALEKO DRAHOTÍNSKÉHO RYBNÍKA NA SEVERNÍM PLZEŇSKU PROŽILA ČTRNÁCTIDENNÍ „MOKRÉ PRÁZDNINY“. PRVNÍ DVA DNY DOKONCE NEJEN PODLE NÁZVU.

Zajistit odborný a zároveň pro děti stravitelný program je práce, která začíná už někdy před Vánocemi. Vyhledat odpovídající lektory, mít štěstí, aby ve stejném termínu neměli dovolenou nebo jiné aktivity. Každý rok vše startuje – jak se mění témata – prakticky od nuly. „Dejte dětem o prázdninách pokoj s nějakým vzděláváním. Chodte s nima do lesa a koupat se...“ reagovala jedna z oslovených potenciálních lektorek. Jenže těžce se mylíla. Zkušenosti organizátorů stejně jako odborná expertiza dokazují, že o tábory s poznávacími aktivitami je mezi rodiči a samotnými dětmi stále větší zájem. „Samozřejmě i v našem táboře je spousta času na hry, sportování, koupání se, chození na borůvky. Hodinová zajímavě připravená beseda představuje méně než desetinu denního programu a děti se při ní dozví informace, které jim třeba nedá ani škola,“ vyslovuje svůj názor Vlastimil Malina. Jako dlouholetý organizátor dětských táborů velice dobře ví, o čem mluví.

Před třemi lety dokázali táborníci z Drahotína poslouchat celé odpoledne přednášku o kosmu a potom ještě dlouho do noci pozorovat oblohu. Zatímco někteří vedoucí usínali ve stoje, oni chtěli objevovat další a další vzdálené světy. Letos dokázali být celý den rybáři. Absolvovat úvodní teorii, vyzkoušet si chytání na udici na suchu, potom dvě hodiny sedět na břehu a chytat metodou „chyt a pusť“ a večer si ještě vyslechnout, jak se jednotlivá družstva umístila. Představte si, že to nejlepší ulovilo přes 40 ryb! Většina jeho členů přitom držela udici poprvé v ruce.

Díky několika členům plzeňské organizace Českého rybářského svazu to byl absolutně nejlepší den tábora. Přivezli jim dokonce z pražského ústředí speciální elektronický trenažér. A také dobrodružné vyprávění o chytání halibutů (platýsů) v Norsku. Ulovit je není ani pro zdatného rybáře jednoduché.

Rybníky a ryby byly úvodním tématem Mokrých prázdnin. Od Ing. Richarda Havelky ze Správy ve-

Jaké byly letošní prázdniny?

Přece mokré!

řejného statku města Plzně (SVSMP) se dozvěděli, že Drahotínský rybník se rozléhá na ploše deseti hektarů. A plzeňská rybníční soustava, již kraluje s 52 ha Velký Bolevecký rybník, v němž je za plného stavu 1 milion kubiků vody, je starší než známé rybníky jihočeské z éry Krčínovy a Štěpánkovy. Byla založena již v 15. stol. První kupní smlouvu měšťané podepsali v roce 1460, ve stejném roce, kdy se narodil Štěpánek Netolický.

V současnosti mají plzeňské rybníky převážně rekreační funkci. Zakládány byly ale pro výnosný chov ryb. Než přijde podzimní čas výlovů, čeká ovšem rybáře spousta práce. Jaké, o tom přijel dětem vykládat Ing. Pavel Brož ze společnosti Blatenská ryba: „Rybí násada, než doroste do velikosti tržní ryby, kdy váží maximálně čtyři kilogramy, změní podle jeho typu několikrát rybník. Během roku se přikrmuje granulami, někdy se zlepšuje vodní prostředí vápněním. Profesionální rybář přidává i několik zajímavostí: „Nejpočetnější rybou u nás je kapr. Vylovíte deset ryb a jen jedna z nich není kapr. Největší rybi předátor je sumec. Jsou známy případy, kdy při obraně jiker kousl do ruky i člověka. Další dravé ryby štika a candát si úzkostlivě hájí své teritorium. Obě chrání své potomstvo od jiker po malé rybky. Jakmile však dorostou velikosti, kdy jsou pro rodiče konkurenty, stávají se pro ně nechtěným vetřelcem. Dvě štiky vedle sebe se prostě nesnesou. Trofejní kusy nejsou žádní drobečkové. Jejich hmotnost může být až dvacet kilo a dožít se mohou třiceti let.“

Pozváním předsedy spolku IRIS JUDr. Vladimíra Protivý opouští program naše vody, děti mají možnost nahlédnout do světa akvarijních rybek. I další přednášky patří cizokrajné vodní fauně. Krokodýli představuje ošetřovatel z expozice Podzemní svět v plzeňské zoo Aleš Zíka jako živoucí fosílie. To proto, že jsou vývojově stejně staří jako dinosauři. S tím rozdílem, že ti, jak známo, už dávno vymřeli. A představte si: Dožívají se až 80 let věku a hladovět vydrží i jeden rok! Velice zajímavými živočichy vázanými na vodu jsou sladkovodní a mořské želvy. Třeba už jen proto, že všechny druhy žijící v moři jsou zapsány v Červené knize. K tradičnímu ohrožení přibýlo v poslední době další: Znečištění moří plasty.

Vzhledem k významu, nezvyklému způsobu života a aktuálně k rychlosti, s jakou jejich populace klesají, nemohli chybět v programu obojživelníci. Byli to přece první živočichové, kteří vývojově vyšli z vody na souš.

Bez vody se samozřejmě neobejde žádný živočišný nebo rostlinný druh. Jen jsou na ni více či méně závislé. Takže u rostlin rozeznáváme druhy vodní, mokřadní a na opačném konci spektra sukulenti. Ty dokážou bez vody absentovat i delší dobu a celý životní cyklus a jejich orgány jsou uzpůsobeny extrémním podmínkám v pouštích či na skalách. Zpět ale k vodě a do vody. „Vodní rostliny přijímají vzduch a živiny celým povrchem těla,“ vysvětluje dětem botanička Zoologické a botanické zahrady města Plzně Mgr. Václava Pešková. Stojíme na okraji jednoho z plzeňských rybníků. Ale protože je určen ke koupání, rostliny, které jsou největším postrachem koupališť, ukazují ve skleničkách. Za nejnebezpečnější označuje řezan pilolisty pro jeho ostré listy. Ostatně za vše mluví jeho název. Naštěstí roste v teplejších krajích, u nás zejména v Podýjí. Ale kdoví, zda se neobjeví se změnou klimatu i v západních Čechách?!

Tématicky nemohla chybět exkurze do zoologické a botanické zahrady s její Českou řekou, do městské vodárny a čistírny odpadních vod. A také na největší přehradu v Plzeňském kraji – hracholuskou na Mži. Táborníci se prošli po její sypané hrázi a podívali se i do injekční stoly. Z ní se kontroluje stabilita přehradního tělesa a případné průsaky. Dozvěděli se, že největší povodeň přes ní přešla nikoliv v roce 2002 ale v lednu 2011 a nejméně vody v ní od jejího uvedení do provozu v roce 1964 bylo loni.

• • •

Za tři roky současné orientace se stal hasičský tábor u Drahotínského rybníka mezi environmentálně zaměřenými prázdninovými aktivitami pro děti pojmem. Takže vůbec nepřekvapila milá návštěva radní pro oblast životního prostředí a zemědělství Plzeňského kraje Mgr. Radky Trylčové a dvou televizních štábů. (fh)

Foto: táborová kronika

Na vodním díle Hracholusky.

Tučná česká a moravská stopa

STATEK LŮFTNERKA V PLZEŇSKÉ ZOOLOGICKÉ A BOTANICKÉ ZAHRADĚ MĚL VŽDY PŘEDSTAVOVAT PŘEDEVŠÍM PŮVODNÍ TUZEMSKÁ PLEMENA. JENŽE MEZI KOŇMI, SKOTEM, OVCEMI A KOZAMI JICH ZASE TOLIK NENÍ. NAOPAK U DRŮBEŽE A KRÁLÍKŮ JE TOMU JINAK. POTVRZUJE TO JEJICH POČETNÁ EXPOZICE, JEŽ BYLA VYBUDOVÁNA V ROCE 2017 V SOUVISLOSTI S PRVNÍ ZDEJŠÍ CHOVATELSKOU VÝSTAVOU.

Nejrozšířenějším směrem je užitkovno-okrasný chov

Holub domácí byl vyšlechtěn z holuba skalního. Jeho domestikace začala už před 6 000 lety na území Mezopotámie. Odtud se dostal do Egypta a později se rozšířil i do dalších zemí. S uvědoměným výběrem nejlepších jedinců posilovaly jednotlivé žádoucí vlastnosti druhu, takže vznikala plemena s charakteristickými rysy. Navzájem je odlišují různé tělesné proporce, hmotnost, vzhled, barva opeření, odchylky ve způsobu letu či v hlasových projevech. V současnosti existuje na celém světě podle různých odborných zdrojů 500 až 2 000 jednotlivých plemen holubů. Nemálo z nich bylo vyšlechtěno právě na území ČR. Mezi česká národní plemena patří benešovský holub, brněnský voláč, česká bagdeta, česká čejka, česká lyska, český bublák, český holub, český rejdič, český stavák, český voláč, hanácký voláč, moravská bagdeta. Ta je jedním z nejmladších holubích plemen. Uznáno bylo v roce 1967. Dnes z chovů ustupuje. Naproti tomu česká bagdeta byla ve východních Čechách hojná již v 19. století. Dlouhá řada tuzemských plemen pokračuje moravským bělohávkem, moravským morákem, moravským pštroskem, moravským voláčem, ostravskou bagdetou, prácheňským kánikem, pražským rejdičem krátkozobým a středozobým, rakovnickým kotrlákem, slezským barevnohlávkem a slezským voláčem.

Podle českého sborníku plemen holubů se plemena holubů dělí do osmi plemenných skupin podle výrazných znaků exteriéru a sportovního využití. Např. rackové jsou exteriérově nejprošlechtěnější, nejcennější a chovatelsky nejnáročnější plemena holubů. Voláči jsou nápadní svým stále a výrazně nafouknutým voletelem. Chovatelé holubů v ČR jsou organizováni v Českém svazu chovatelů poštovních holubů, jež je součástí Českého svazu chovatelů. Ovšem chov sportovních holubů je pouze jedním z několika chovatelských směrů. V minulosti se holubi používali k přenášení zpráv na dlouhé vzdálenosti. Původní poštovní holub nebylo žádné konkrétní plemeno, ale prostě jedinci s požadovanými vlastnostmi. Až později se z nich vyvinula specializovaná plemena. Současný poštovní holub je plemeno poměrně mladé.

Kromě dálkového letu se u holubů chovaných pro sportovní účely cení rovněž akrobatická a vytrvalostní let. Např. tleskači jsou schopni přemetů či kolmého letu.

Užitkový chovatelský směr se orientuje na produkci holubiho masa, hlavně v podobě jatečných holoubat. Jedná se o původní přínos holuba domácího. Hnízdí v blízkosti člověka v holubnicích. Některé z nich byly vesnickými lidovými uměleckými díly. V zimě a během odchovu holoubat jsou ptáci přikrmováni, jinak tzv. polají, sami si hledají potravu v polích. Plemena určená pro intenzivní chov jsou velkého tělesného rámce, dospělí holubi dosahují hmotnosti až jednoho kilogramu a téměř nelétají. Jsou velice plodní, jeden chovný pár za rok odchová 18 až 20 holoubat.

Holub benešovský selský

Nejznámějším a nejstarším plemenem je český strakáč

V Čechách a na Moravě byl vyšlechtěn také docela velký počet králíčích plemen. V současné době představují nejvíce genových zdrojů ČR.

První zmínky o chovu králíků pocházejí ze 13. století. Avšak chovatelství jako takové se začalo rozvíjet až v 19. století. Tehdy také vznikla plemena moravský modrý a český strakáč. Největší rozvoj nastal mezi oběma světovými válkami a v době poté, kdy byla uznána řada dalších plemen.

Mezi genové zdroje patří v současnosti následující: český strakáč, český albín, český červený, český luštič, český černopesíkatý, moravský modrý a moravský bílý hnědooký.

Český strakáč je jedním z nejznámějších a nejstarších plemen králíků – vyšlechtěn byl již v 18. století. Je také u nás nejvíce chovaný. Naopak k nejmladším plemenům patří český luštič. Vyšlechtěn byl během let 1955 – 1960. Ještě mladším plemenem (1975) je český černopesíkatý králík. Moravský modrý je nejstarším národním plemenem historicky vzniklým na území Moravy – a to před sto lety. Jsou to králíci, kteří dosahují v dospělosti hmotnosti přes pět kilogramů, někteří jedinci dokonce sedmi kilogramů.

Šumavanka byla pokřtěna v Plzni

Národním plemenem kura domácího je česká slepice zlatě kropenatá (nebo také česká slepice zlatá kropenatá, česká zlatá kropenka). Na našem území se chová již po staletí. Ve své současné podobě byla vyšlechtěna na počátku 20. století ze zbytků původních českých selských slepic. Vyznačuje se velmi živým temperamentem, ostrážitostí až plachostí, značnou otužilostí a velkou shánlivostí. Jsou dobrými kvočnami. Roční snáška je

150 – 190 vajec s krémově zbarvenou až světle hnědou skořápkou.

Druhým národním plemenem je slepice šumavanka. Název dostala na 1. poválečné krajské výstavě v Plzni. Navrhovatelem jména byl Václav Korda ze Sušice. Jejich minimální snáška je 180 vajec/rok. Velmi dobře snášejí zimu, neomrzají jim hřebínky. Od jara 2011 sdružuje jejich chovatele Klub chovatelů drůbeže šumavanek se sídlem v Hořejším Těšově na Sušicku.

Na české huse si rozhodně pochutnáte

Husa česká chocholátá

Mezi husami mají český původ dvě plemena: Charakteristickou vlastností jednoduše pojmenované husy české je dlouhověkost. Neskončí-li dříve v troubě, dožívá se i 15 let. Maso je vynikající kvality, oproti ostatním plemenům nejsou tak sádelné.

Několik jedinců v hejně mělo vždy menší či větší chocholku. Jejich selektivním výběrem vzniklo druhé plemeno nazvané husa česká chocholátá. Začátky šlechtění spadají do 70. let minulého století a kořeny má v okolí východočeského Rychnova nad Kněžnou. Po zapojení se do šlechtění dalších členů Klubu chovatelů českých hus byl jeho proces v roce 1988 ukončen uznáním české husy chocholáté samostatným plemenem.

(kola)

Foto na stránce František Hykeš

Na statku Lüftnerka

Víkend ve znamení jiřinek, chryzantém a hroznů

Letos je tomu 230 let, co se jiřinka, vědeckým jménem *Dahlia*, dostala ze své vlasti – Mexika do Evropy. Takové výročí samozřejmě nemohla pomínout ani tradiční výstava těchto královen pozdního léta konaná vždy první zářijový víkend na statku Lüftnerka v Zoologické a botanické zahradě města Plzně. Jenže jak ji v jubilejním roce ozvláštnit, když nebyl pro jiřinky opět příznivý rok a jejich pěstitelů ubývá?! Pomohla trojice jiných výročí: Jiřinky se staly, ač u nás cizinky, symbolem národního obrození a češství. V historickém kontextu jsou tak často spojovány se jmény Boženy Němcové a Bedřicha Smetany. Oba byli významnými a nepřehlédnutelnými účastníky začínajících Jiřinkových slavností v České Skalici se slavným a legendárním bálem. B. Smetana navíc napsal na jejich počest (a možná také jako obdiv krásné B. Němcové) Jiřinkovou polku. A právě v letošním roce uplynulo 195 let od jeho narození a 135 roků od úmrtí. Současně tomu bylo 175 let (1844), co Božena Němcová podruhé tančila na skalickém jiřinkovém báli.

Kdoví, jak se to pořádatelům podařilo, ale oba čeští kulturní velikáni se účastnili letošní jiřinkové slavnosti na Lüftnerece. V sobotu přišla autorka nesmrtelné Babičky sama, v neděli už v doprovodu skladatele

Mé vlasti, Prodané nevěsty a dalších věhlasných hudebních děl. Se zaujetím shlédla divadelní pásma Hold úrodě vtipně a neotřele připomínající v podání plzeňského ochotnického souboru Sebranka dožínky, dočesnou, vinobraní a konopickou. V neděli se oběma dostalo pocty od souboru Vívat familia.

Vzácná návštěva: Božena Němcová a Bedřich Smetana v podání A. Petřkové a M. Žížky.

Větší rozměry, než ve všech předchozích letech, mělo též symbolické vinobraní pod Vinicemi. Návštěvníci se mohli podívat nejen na tradiční ukázky stolních a moštových odrůd z vinice Sv. Kláry v Praze-Tróji. Nabízely se jim i další výstavy: Ve vinném sklípku se pochlubili letošní úrodou Vinaři Plzeňska z Horní Břízy v čele s Ing. Janem Kratochvílem.

Pod stánky zvala výstava fotografií do moravských vinných sklípků. Foto 2x František Hykeš

Při pohledu na hrozny a po jejich ochutnání nikdo neřekl, že nevyrostly v moravských vinařských oblastech, ale v okolí Plzně v bezmála čtyřsetmetrové nadmořské výšce. Morava ale byla zastoupena také. Prostřednictvím fotografií se mohli lidé podívat do vinných sklípků, sklepních uliček a osad Slovácka a zúčastnit se vinařské tradice spojené s přelomem srpna a září – Zarážení neboli Zavírání hory (vinice).

Nejvíce obdivovanými pak byly obrovské módní kulovité chryzantémy – chlouba zahrádnictví Květiny Mílt Plzeň.

Nad Slavnostmi babího léta měla patronát radní Plzeňského kraje Mgr. Radka Trýlčová. (eš)

Osobnost

Vinařské příběhy Jana Kratochvíla

V Plzni by člověka vůbec nepřekvapil spolek pivařů, ani sdružení strojních inženýrů-Škodováků, příznivců dobrého hokeje, hodili by se k ní i přátelé historie knižtisku nebo loutkového divadla. Založit zde ovšem partičku s názvem Vinaři Plzeňska?! Ale nakonec proč ne? Dobré víno chutná všude a kouzlo moravských vinařských oblastí vezme u srdce člověka i z druhého konce republiky. Jenže oni vinnou révu – především jejich předseda Ing. Jan Kratochvíl – též pěstují. V klimatických podmínkách Plzeňska a nutno říci, že s úspěchem!

V loňském roce oslavil zapsaný spolek se sídlem v Horní Bříze desáté narozeniny. Homobřížské vinobraní se ovšem konalo již po 15. „Od našeho vzniku až do současnosti máme před sebou stále jeden cíl: Vrátit révu a vínu společenské postavení, jež jim z historického hlediska náleží. Vždyť obojí mělo vliv na materiální a kulturní bohatství společnosti. Prostupovalo kulturou, filozofií. Vinná réva a víno žijí s lidstvem více jak šest tisíc let,“ vyslovuje hlavní myšlenky spolku jeho předseda. „Současně se zdokonalujeme v pěstování vinné révy ve zdejších, pro ni určitě ne klimaticky příznivých podmínkách. Přípravujeme její sazenice nejen pro členy, ale i naše přátele a další zájemce. Za uplynulých deset let jsme jich rozdali už stovky. Pro propagaci tohoto ovocného druhu každoročně vystavujeme při vinobraní osmdesát až sto různých, převážně nových odrůd. Na statku Lüftnerka jsme jich předvedli první zářijový víkend přes třicet,“ popisuje další zaměření spolku Ing. Kratochvíl.

Jak se z něho, člověka s technickým vzděláním, Škodovák, bez jihomoravských kořenů nebo alespoň spřízněného s vinorodnými místy v Čechách, stal nejdříve začínající, dnes uznávaný vinař?

„K vinařství,“ začne listovat ve vzpomínkách, „mě přivedli synové. Již jako malí, ještě ani nechozíli do školy, našli velké zalíbení v hroznovém víně. Byli by ho mlsali pořád. Jenže byla polovina sedmdesátých let, hrozny se daly koupit jen omezeně. Jako milující otec, ale hlavně jako technik, který o révě téměř nic nevěděl, jsem si usmyslel, že jim ho budu pěstovat. Pořídil jsem si dvě sazenice od sousedů. Odrůda se jmenovala burgundské modré rané. Bylo to moštové víno s malými bobulemi, takže jsem syny moc nepotěšil. Nevzdal jsem to ale. Kde jinde bych se mohl o révě dozvědět víc, než na jižní Moravě?! Takže jsem se tam vydal. A udělal jsem dobře. Měl jsem štěstí na lidi, s nimiž jsem se setkal a byl seznámen.“

Kdysi někdo napsal: Víno, to je příběh. Tento byl pro pana Kratochvíla první, určitě nikoliv poslední. Zato zásadní!

„Podařilo se mi seznámit s šlechtiteli z Velkých Bílovic. Tehdejší sdružení REZISTANT šlechtilo révu odolnou vůči padlí a peronospoře. Můj zápal pro víno je zaujal, takže jsem od nich dostal nejen novošlechtěnce se zvýšenou odolností proti uvede-

ným chorobám, ale i pěstitelské rozumy. Byli to opravdu špičkoví odborníci. Šlechtitel Michlovský dodnes přihlašuje nové odrůdy,“ končí svůj druhý vinařský příběh Jan Kratochvíl. Je ještě rozepsaný a stojí za ním propagátor odrůd vinné révy se zvýšenou schopností odolávat různým chorobám. Pěstuje je, množí je, doporučuje je přátelům, pořádá o nich přednášky.

Volně naváže: „Nejvíce jsem se sblížil s vinařem a velkým šlechtitelem Lubomírem Glosem z Moravské Nové Vsi. Zasloužil mě do tajů křížení. Věřte, není to jednoduchá problematika. Zvýší se vám například imunita, ale zhorší se chuť. Jenže vy chcete mít minimálně dobré obojí. Zásoboval mě nejen zkušenostmi a informacemi, ale měl jsem od něj z první ruky i výsledky meziodrůdového a mezidruhového křížení. Výpěstky se staly základem testovacího vinohradu u chalupy v Příšově pár kilometrů od Plzně. Skladba odrůd je pestrá, od tuzemských po zahraniční prakticky z celého světa. Každá z nich ovšem musí mít předpoklady rodit v nadmořské výšce kolem 380 metrů. A být maximálně odolná proti chorobám. Proto se u mne nestříká, ke mně má chemie zákaz. Jedinou povolenou ochranou je ta bránící úrodu před nenasytnými ptáky a hmyzem. Nemít na hroznech tkaninové návleky, všechny by je oklovali a zdevastovali. Letos si už v nich vynalézavě našli skuliny, jak se dostat k plodům,“ posteskuje si příšovský vinař.

Ve vinohradě má kolem dvou stovek keřů více než sto odrůd s velkými sladkými bobulemi hroznů. Kdo nezná jejich původ, neuvěří, že nejsou z nejteplejších míst Moravy, ale vyrostly kousek za Plzní.

František Hykeš

Foto Vladimír Franc

Ovce, kterou hledáte jen u Plzně

Právě před deseti lety se podařil Zoologické a botanické zahradě města Plzně první úspěšný odchov ovce aljašské. A co je na tom tak pozoruhodného?, namítne zřejmě leckterý čtenář. Vždyť jehňata se rodí každému schopnému chovateli jako na běžícím pásu. Jenže ovce aljašská není tuctovou ovčí. A hned z více důvodů. Bez nadsázky se tak dá napsat, že dvě mláďata postupně narozená v květnu a červnu jsou velmi vzácným přírůstkem. Jak už napovídají jejich jména Barča a Julča, v obou případech se jedná o samičky.

Odchov těchto ovčí je obtížný. Pokud nežijí v přirozeném prostředí, jehňata často umírají krátce po narození. Náročnost chovu aljašských ovčí potvrzuje i skutečnost, že letošní mláďata jsou teprve třetí generací, přestože je má plzeňská zoo už 15 let.

Z evropských zoologických zahrad se s ovce-mi aljašskými setkáte jen ve čtyřech. V ČR pouze v jediné – v plzeňské. Vzácné jsou ovšem nejen v zoo, ale především v jejich domovině, kterou je Severní Amerika a Aljaška. Populace musí čelit intenzivnímu lovu kvůli trofejím.

„Přestože aljašské ovce obývají mnohem chladnější místa, s horkem problémy nemají. Stačí jim jen možnost se ukrýt ve stínu. Problematické je pro ně spíše naše vlhko, a to zejména kvůli parazitům. Nejvíce citlivá jsou na ně mláďata. Těm mohou přivodit až smrt,“ prozrazuje rizika chovu ošetřovatel Luboš Hlavnička.

Vzhledem k zoogeografickému členění zoologické a botanické zahrady mají ovce aljašské svoji expozici právě v její severní části. Ta patří severoamerickým zvířatům. Mimo jiné dalšímu druhu severské ovce, jímž je ovce tlustorohá. A poněvadž jde v obou případech o plachá zvířata, oba výběhy jsou poněkud skryty před návštěvníky. Sem se mladé ovce aljašské podívají až na podzim, prozatím by pro ně mohl být jejich otec, respektive jeho rohy, smrtelným nebezpečím.

Ještě jedno malé výročí si lze v souvislosti s ovci aljašskou letos připomenout: V roce 2014, tedy před pěti lety, byla včleněna do původního plzeňského stáda čtyři zvířata ze Zoo Praha. Ta chov této ovce ukončila, takže napříště žije pouze v Plzni.

Foto Kateřina Misíková

(kola)

Minimum pro ochránce a přátele přírody

Smutná zpráva ze služebních cest

František Hykeš

Úbytku motýlů i dalšího hmyzu, doslova jejich masové mizení z naší krajiny, si snad nemohl nevšimnout jen ten, kdo do přírody vůbec nechodí nebo je mu lhostejná. Odborníci vidí příčinu tohoto stavu především ve dvou faktorech: V intenzivním zemědělství s opětovným návratem k vysokým dávkám umělých hnojiv a masivním používáním chemických postřiků. Stále častěji ho ale rovněž spojují s klimatickými změnami.

Čísla jsou opravdu alarmující: Za posledních 25 let se množství hmyzu (nikoliv jeho druhů) početně snížilo o 75 procent. A v přírodě je to znát! Podle entomologa z České akademie věd Lukáše Čížka ubývá hmyz osmkrát rychleji než ubývají počty savců, ptáků a plazů. Za posledních 60 let jsme na našem území přišli nenávratně o 19 motýlích druhů. Z těch zbylých – je jich kolem 140, je polovina ohrožených!

Počátkem června jsem projel křížem krájem Plzeňský kraj. A nelze než potvrdit: Motýli a hmyz v krajině chybějí. Bohužel i v místech, kde by to člověk přece jen neočekával. Protože zemědělství je zde minimální, druhové zastoupení flóry pestré, průmysl chybí. Ale před autem neprelétá ani bělásek. Nejde jen o zemědělství. Žádný ráj pro hmyz nepředstavují ani moderní zahrady a zahrádky. Včetně těch venkovských. I chalupáři se vzhledli v krátce zastřiženém trávníku, takže se při každém příjezdu seče a seče. A módní výsadby mnoho hmyzu také nepřilákají!

Na Kralovicku a Kožlansku, v ryze zemědělské krajině, jsem věru hmyzi hemžení neočekával. Zde bych jeho absenci skutečně bral jako logic-

kou daň za to, že nás zdejší úrodná půda živí a jiné, než intenzivní hospodaření, zde nelze předpokládat. Ale proč jsem nespátřil jediného motýlka sedícího na květech pestrobarevných květnatých luk na Šumavě a v Pošumaví, to nepochopím. Kamarád, motýlí znalec mi řekl, že to může být v důsledku dřívějšího hospodaření. Úbytek hmyzu je komplexní problém, který se vyvíjel v čase. Také jsem slyšel názor, že v posledních letech hubí hmyz a motýly zejména vysoké letní teploty. Respektive s nimi související vysychání kaluží a dalších zdrojů vody. Faktem je, že jako každý živý tvor jsou na ni existenciálně závislí. Navíc společně s ní nasávají různé minerály a další potřebné látky.

Ve Smrčinách, nevysokém pohoří táhnoucím se od Aše po Kraslice, bývaly ještě před pěti lety pastviny a louky, kde se to motýly jen hemžilo. Žel, je to již minulost. Přitom se v krajině, ale-

spoň pro oko, nic nezměnilo. Pro hmyz zřejmě ale ano. Ani kobylky luční už v trávě neskáčou...

Ale abych nekončil úplně pesimisticky. Přece jednou se to stalo. Cestou na Dianu na Tachovsku. Zastavil jsem, bezděky jsem nechal otevřené dveře a když jsem se vrátil ze zdravotní procházky, auto bylo plné much, ovádů, střechků, komárů. Na kapotě se vyhřívalo několik pestrobarevných motýlů. Díval jsem se na ně jako na zázrak. Mouchám se vzdorovitě nechtělo ven, ale postupně vylétaly. Inu dotěrný hmyz, který by pro většinu lidí nemusel existovat. Pamatujete, jak jimi bývaly oblepené mucholapky? Jenže v potravním řetězci a v přírodním systému mají své místo, jsou nepostradatelné pro další živočichy. Příroda to má dobře vymyšlené a jednotlivé její segmenty do sebe zapadají jako soukolí. To jen my, lidé, ji do jejich pořádků pořád zasahujeme. V přesvědčení, že umíme a víme všechno nejlépe... Ilustrační foto Vlastimil Cihlár

Kalendárium

Pod patronací
velvyslance

Ve znamení léta a prázdnin

Léto začíná v Zoologické a botanické zahradě města Plzně tradičně pohádkovou stezkou pro její nejmladší návštěvníky, pro všechny ostatní volbou květinové dívky pro daný rok. Letos odborná porota rozhodla, že se jí stane z devíti finalistek Barbora Sieberová (na snímku uprostřed). Jen o stupínek níže se umístila Denisa Dobrá (vlevo) a bronz vybojovala Kristýna Korandová. Vlastní volbu, napínavou od počátku až po vyhlášení umístění jednotlivých dívek ve věku 12 až 16 let, doprovázel bohatý kulturní program s tanečními kreacemi a módními ukázkami. Skromné nebyly ani ceny, které neúspěšnější soutěžící dostaly.

Za týden na to vyprovázela sobotní naučná stezka a další soutěže – tentokrát ve stylu „putujeme za zvířaty kolem zeměkoule“ – školáky na prázdniny. A poslední srpnový den jim soutěžní program připomenul, že v pondělí budou směřovat jejich kroky opět do školy. Co do zájmu patřil tento tradiční program absolutně k nejúspěšnějším za jeho sedmnáctileté trvání. Jen velice oblíbenou naučnou stezku absolvovalo k šesti stům dětí a jejich rodičů.

(eš)

BOSOU NOHOU PO ZOO

O třetí ročník netradiční akce Bosou nohou po zoo, jež se uskutečnil počátkem září, byl tentokrát nebyvalý zájem. Přilákal na 80 bosých zájemců, kteří chtěli ochutnat něco nového. Vzhledem k jejich počtu se vydali po zahradě ve třech skupinách a po třech trasách. Vyzkoušeli si na nich povrch asfaltový, travnatý, štěrkový i malinko blátivý. Možnost navštívit některá z chovatelských zázemí se líbila zejména dětem. Na závěr se všichni těšili na tombolu, v níž vyhrával každý los.

(km)

Japonský velvyslanec dostává malý dárek od pořádající organizace Sdružení IRIS.

Letošním květnovým víkendovým Dnům japonské kultury konaným opět v letním amfiteátru Lochotín udělilo japonské velvyslanectví v ČR čestnou záštitu a posléze je poctil osobní účastí na tradičním zahajovacím ceremoniálu velvyslanec Japonska v Praze J. E. Kaoru Shimazaki. Ocenil, že vedle rozvíjející se hospodářské a technické spolupráce mezi Plzní a jeho zemí mají obyvatelé možnost poznat rovněž její kulturu. V doprovodu primátora města Plzně Mgr. Martina Baxy, ředitele Zoologické a botanické zahrady Ing. Jiřího Trávníčka si poté prohlédl kamennou japonskou zahradu Šówa-en a na ni navazující zahradu asijskou.

Vedle každoročně se opakující nabídky samurajských soubojů, ukázek čajového obřadu, různých bojových umění i mírového skládání origami, japonských šachových partií shagi a samozřejmě přehlídky ikeban a bonsajů obohatilo letošní program též několik novinek. Například přehlídka kimon, modelů japonské architektury či tušová kresba. Návštěvníci měli rovněž možnost ochutnat japonské kulinářské speciality – sushi, zákusky a aromatické koktejly. Na programu se podílelo několik desítek účinkujících od ryzích amatérů až po poloprofesionály sdružené v Česko-japonské společnosti Praha. (fh)

Foto v rubrice IRIS Miroslav Volf

Expedice za poznáním

Na Rujánu za severoněmeckými zoo

Text a foto Mgr. Martin Vobruba

Naše rodinné dovolené nazýváme už několik let jako „zoovolené“. Kromě památek a koupání tvoří program zejména větší či menší zoologické zahrady. Někdy pouhé tři, jindy sedm. Letošní rok byl rekordní. Společně s manželkou a dvěma syny jsem vyrazil počátkem července na místo pro mnohé nostalgické, na Rujánu. Návštěvy zoo na trase a v okolí 200 km jsme si předem naplánovali s výborným webovým atlasem zoologických zahrad – www.zoo-infos.de. Autoři v něm přinášejí základní

popisy a informace a také klasifikaci: zoo, tierpark, wildpark, ptačí park atp. Zájemci se dozvědí také rozlohu, počet zvířat, adresu a web i další užitečné údaje. Vzhledem k tomu, že dosud nejsevernější navštívenou zoo na východě Německa byl pro mne Tierpark Berlín, ve všech případech šlo o první návštěvy. Výprava začala v Plzni a spolu s přejezdy trvala osm dní.

Úvodní zoo, kterou jsme si prohlédli, byla patnáctihektarová Zoo Eberswalde. Rozhodně nezkla-

mala. Stali jsme se prvními ranními návštěvníky. Největší dominantou lesního areálu jsou bezesporu přírodní výběhy tygrů ussurijských a rosomáků. Nechybějí ani tučňáci, giboni. Kolekce šelem je ale opravdu pestrá. Tvoří ji ještě medvědi, vlci, gepardi, vydry malé, servali nebo (tradičně zalezlí) levharti čínští. Také primáti zde mají mnoho zástupců: od chápanů, přes mangabeje rudohlavé po lemury

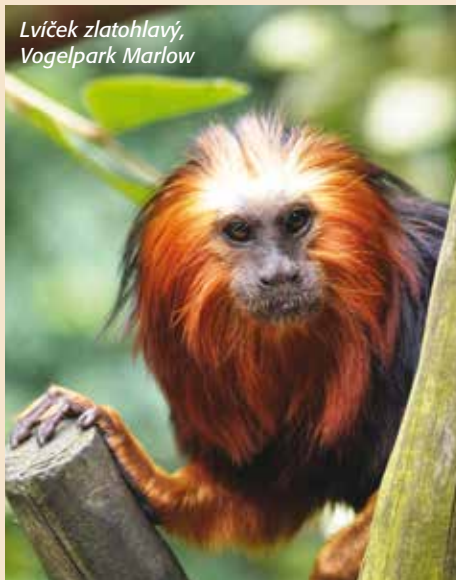
Pokračování na straně 18.

Pokračování ze strany 17.

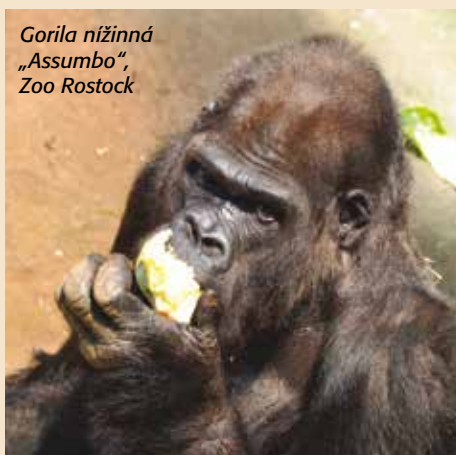
rudobříché. V každé zahradě zaujme vždy nějaký detail nebo aktualita. Nás třeba přivítal sup bělohla-
vý – sportovec. Neúnavně pobíhal po své voliére, připomínaje křížence kukačky kohoutí a sprintera. V zahradě jsou pochopitelně i desítky dalších zvířat od zubrů po papoušky lori. Nechybí ani rozsáhlé hřiště, ale my jsme jeli dál.

O několik hodin později jsme přibrdili u Tierparku Grimmen. Mnogoslabý název tierpark může někdy přinést klasičtější zoo, jindy spíše zařízení, označované u nás jako zookoutek či minizoo. V tomto případě platila druhá možnost. V malém zahradním areálu za hlavní ulicí nedaleko obchodů ani nikdo nevybíral vstupné. Zahradu tvoří spíše voliérky a starší výběhy domácích zvířat. Zoofanatika asi nejvíce potěší ara malý, nechybějí výři, surikaty, nosáli. Největšími zvířaty je skupinka skotského skotu náhorního. V tomto regionu poprvé, ale zdaleka ne naposledy, potkáváme malpy hnědé.

Následuje neděle a my vyrazíme do zoo ve Stralsundu, měste na pobřeží s mostem na Rujánu. Zahradka je standardní. Nechybí v ní velký větrný mlýn, je její dominantou. Podařilo se nám přijít v den tzv. tierparkfestu, takže se potkáváme s hudebním programem a stánky. Obrovskou kolekcí zde tvoří tuň – divoci i domácí – rovněž řada plemen koz a ovcí. Velkým pozitivem při první návštěvě je očislování expozic, které určuje směr prohlídky. Stalo se nám to, co mnohé v zoo zklame. Vzhledem k počasí lvi, medvědi, levharti i šimpanzi spali a nepožovali na fotografie. Nám to ale nevadilo. Známe je a v jiných zoo si je ještě užijeme mnohokrát. Zato jsme si

Lviček zlatohlavý,
Vogelpark Marlow

Gorila nížinná
„Assumbo“,
Zoo Rostock

Vydra malá,
Zoo Eberswalde

Korsak, Zoo Stralsund

dosyta vychutnali například stepní lišky – korsaky. Žijí zde také velbloudi, marabu, kosmani běločelí, kapybary. Festival, nefestival, čáp bílý si vykračuje kolem davů a slídí po možném soustu.

Starobylé město s přístavem a krásným kostelem má i několik poboček mořského muzea. Vyrazíme do Ozeanea. To je kombinací akvária a muzea. V několika patrech potkáváme preparáty i kostry mořských živočichů, modely lodí, ukázky objevování, ale též exploatace a znečištění oceánu. Jediný teplokrevný druh, tučňák Humboldtův, má expozici na střeše budovy. Ve třech sálech žijí v akváriích různé ryby a nakonec ano, přicházíme i k živému žraloku. Čtyřpatrový sál s lehátky v přízemí umožňuje zvednout zraky a pozorovat modely největších gigantů moří, zejména kytovců, v životní velikosti.

V pondělí od zoo odpočíváme, v úterý pokračujeme dál. Cílem je Vogelpark Marlow. Přijíždíme s davy dalších prázdninových návštěvníků. Míříme na druhé velké parkoviště a stavíme se do jedné ze čtyř front k pokladnám. Naštěstí jsme do půl hodiny v zoo. Tento vogelpark je vyhlášený a opravdu krásný. V zeleni a často stylových expozicích a voliérách potkáváme ptáky od kasuárů, přes nestory kea po pelikány hnědé a rybáky. Nechybí ani několik savců: klokani, adaxové, lemuri. Zážitek v nás nakonec kupodivu nezanechá nějaký exot, ale akční kohout tetřeva hlušce. Zhlédneme letové ukázky papoušků ara, zaujme též možnost krmít lori nektarem.

Vracíme se poněkud unavení, ovšem já si neodpustím ještě Tierpark Greifswald. Tentokrát je

to větší zvířecí park, který obkružuje jezero a zapojuje do něj i některé expozice, třeba kapybar. Pyšní jsou zde například na jeřába královského, stejně jako na dnes ojedinělý druh v zoo – dinga. Malp zde chovají větší tlupu a má svůj košatý strom. Spolu s tamaríny žijí i aguti. Zajímavé jsou dva průchozí výběhy. V jednom je obrovské množství čápů bílých a po chvíli se objevují maryl stepní, druhý obývá pár kloků rudokrých s jeřáby panenskými.

Ve středu následuje nejvýznamnější den zoo expedice – Zoo Rostock. Český Roztoky. Připomíná mi návštěvu pražské zoo z dětství. Velká zoo ve velkém městě, také máme pěknou honičku zaparkovat. Navštěvujeme pochopitelně dva hlavní pojmy – Darwineum a Polareum. Cestou do obrovského Darwinea míjíme sochu mamuta. Pavilon je kombinací muzea a zoo. Modely vývoje života na zeměkouli doprovázejí živé ukázky tzv. živoucích fosilií. Výborně je zobrazeno, v jaké etapě vznikly jednotlivé živočišné skupiny. To se líbí zejména dětem, mne to táhne za gorilami a orangutany. Těším se totiž na starého známého. V dětství jsem jej potkal v pražské a královédvorské zoo. Je to Assumbo, nyní čtyřiačtyřicetiletý samec gorily nížinné. Nachomýtáme se ke krmení. Zejména já si setkání užívám. Kolem mláďat orangutanů s matkami míříme do staré části zoo. Zde jsou populární zvířata, jako surikaty, lvi, hrošci nebo lední medvědi. Irbis i jaguár jsou v letním dni nezvěstní. Mně dělá největší radost binturong, arassari a zejména klokani stromoví.

Ve čtvrté zastavujeme u Tierparku Sassnitz. Je zavřený, údajně v rekonstrukci. Žádný ruch není ale vidět. Na webu se později dozvídáme, že vše konečně propuklo. Týden se blíží ke konci a my tušíme, že přes nasazení máme spoustu cílů přeci jen trochu z ruky. Nedojde tak na Wildpark Güstrow, ani Zoo Schwerin. (Snad příště). V pátek se vydáváme „na pohodu“ k Tierparku Wolgast. Je našťástí v lese, kde se nastupující horko lépe snáší. Žádný modrý Mauritius ani koala nás zde nečekají, ale pěkná jsou kuřata emu hnědých, málo obvyklé jsou akční fretky. Avizování vlci se nekonají, výběh je v přestavbě. Vydry malé jsou zalezlé v doupěti – pečují o potomky. Lemuri hnědí nejsou v průchozím lesním výběhu, ale spí v domku. Takže za vděk bereme malpami, surikatami, kosmany stříbřitými nebo osmičkou dikobrazů. Cestou zpět k moři (ano, také jsme se vykoupli), míjíme areál, ve kterém můj nos neomylně ucítí zoo (pro návštěvu neplánovanou). Je to Naturerlebnispark Gristow a zjevně se vzpamatovává z krize. Pokladna je ve všední den neobsazená, vejdi a neuškodí. Vešel jsem tentokrát sám. V obrovském areálu jsou v extenzivním chovu různá plemena koní, ovcí, koz, skotu (uherský), také prasátka a osli. Za chvíli je člověk dva kilometry od auta. Potom potká třicetihlavé stádo různobarevných alpak a čtyři zpětně vyšlechtěné pratury. Namísto hledání daňků se už raději vydávám zpět k parkovišti.

Nastává sobota, den návrtu. Na polském pomezí navštěvujeme poslední, jedenáctý zoologický cíl dovolené – Tierpark Ueckermünde. Hned za vstupem nás upoutají aktivní vydry říční. Z méně obvyklých druhů potěší mandrilové, fenek nebo dingo. V jedné části areálu se za průchozím výběhem makaků magotů s četnými mláďaty dostáváme k jelenovitým a smečce vlků. V zoo potkáváme lvy, zebry a další dobré známé.

Čas dovolené se završil. Tak zase příště někam o kus dál. Jen pro SRN ukazuje v úvodu zmíněný web aktuálně 895 zoologických zahrad.

Zdraví z přírody

Dnešním tématem soutěže zaměřené na lidi a přírodu jsou nemoci a léky. Kdo by s nimi neměl menší či větší osobní zkušenosti?! Takže uvidíme, kolik se v redakci sejde odpovědí na soutěžní otázky a kolik jich bude správných.

Většinu nemocí způsobují mikroorganismy, jimž souhrnně říkáme choroboplodné zárodky. Naopak jiné organismy lidem poskytují množství léků proti nejrozličnějším chorobám i úrazům. Do začátku 20. století se prakticky všechna léčiva získávala z přírodních zdrojů.

- 1** Přírodní základ má stále lék proti velmi rozšířené nemoci cukrovce. Produkují ho bakterie, do nichž byl vložen příslušný lidský gen. Jak se tento známý lék, na němž jsou závislé milióny diabetiků, jmenuje?
- 2** Dříve než se začal vyrábět synteticky, byl známý lék aspirin získáván z kyseliny salicylové. Ta se vyskytuje v listech A/ jirovce maďalu (koňského kaštanu), B/ vrby, C/ banánovníku, D/ citrusů, E/ olše?
- 3** Jak se jmenuje první na světě objevené a v medicíně využívané antibiotikum?
- 4** Objev Alexandra Fleminga byl tak zásadní, že u tohoto „záračného“ léku zůstaneme ještě v další otázce: První antibiotikum izoloval z A/ mořské řasy, B/ plísně, C/ lišejníku?
- 5** Základem některých léků jsou i hadí jedy – neurotoxiny a heptoxiny. Více se o této problematice dozvíte při návštěvě plzeňské zoologické a botanické zahrady v expozici Království jedu. Chovu jedovatých hadů se v ČR věnují čtyři zoo, ale jen jedna nabízí průřez všemi druhy z pěti světadílů. Najdete ji: v Praze, Brně, Liberci, Plzni, Dvoře Králové nebo Děčíně?

Odpovědi zasílejte na adresu: hykes@plzen.eu (nezapomeňte uvést poštovní adresu), nebo: ZOO a BZ m. Plzně Pod Vinicemi 9 301 00 Plzeň, a těšte se na zajímavé ceny spojené s přírodou!

Výherci z 1. čísla časopisu IRIS, ročník 2019: Ing. Jan Vajz, Trnová; Tereza Šafránková, Tlučná; Nikola Nádherná, Nová Role.

Správné odpovědi na soutěžní otázky: 1/ naše planeta je stará 6,5 miliardy let; 2/ vědecké jméno člověka je *Homo sapiens*; 3/ nejbližší člověku je geneticky šimpanz učenlivý až s 99 společnými geny – ten také žije v plzeňské zoo; 4/ Masajové a Křováci jsou domorodé africké kmeny; 5/ Aboriginové jsou původními obyvateli Austrálie.

Všem výhercům blahopřejeme!

Jak získat časopis IRIS

Časopis si je možno předplatit formou úhrady poštovního. Poplatek za posláni čtyř čísel činí 100 Kč. Částku lze uhradit poštovní poukázku, kde nezapomeňte uvést účel platby – PŘEDPLATNÉ IRIS, nebo bankovním převodem. Číslo účtu: 282 564 313/0300 – VS 200 303. V tomto případě je třeba sdělit jméno a adresu objednavatele. Na poštovní poukázce musí být vždy uvedena adresa: ZOO a BZ Pod Vinicemi 9, 301 00 Plzeň.

Bezplatně lze časopis získat v jeho distribučních místech:

V Plzni na adrese vydavatele, v Akva tera na Palackého tř. 5 a dále na radnici, v městském informačním centru na nám. Republiky, v podatelně Krajského úřadu Plzeňského kraje, v Národním institutu pro další vzdělávání v Čermákově ul. 18, ve Studijní a vědecké knihovně PK a na obvodních úřadech Plzeň 1 až 4. V Karlových Varech na Krajském úřadu Karlovarského kraje, magistrátu města, v Národním institutu pro další vzdělávání v Západní 15 a ve Stanici mladých přírodovědců ve Staré Roli.

V Chebu v Domě dětí a mládeže Sova.

Časopis lze získat i ve většině střediskových knihoven v Plzeňském a Karlovarském kraji.

Do základních a mateřských škol v Plzeňském a Karlovarském kraji je IRIS distribuován převážně prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.

ZAHRAA POZNÁNÍ POKRAČUJE!

Město Strakonice prostřednictvím odboru životního prostředí městského úřadu nabídlo v letech 2013 až 2018 základním školám a veřejnosti naprosto ojedinělý ekologicko-osvětový cyklus nazvaný ZAHRAA POZNÁNÍ. Během šesti let bylo na jeho základě ve spolupráci se školami a obcemi Jihočeského a Plzeňského kraje vysazeno v krajině více než 1 200 polokmenů tradičních odrůd ovocných stromů. Navíc akce připomenula při téměř šedesáti pamětních zastaveních významné osobnosti a události regionu jihozápadních Čech – Prácheňska.

Součástí cyklu bylo každoroční „Putování“ – v jednotlivých ročnících zaměřené na románovou, básnickou, malovanou, dramatickou, filmovou a vědeckou krajinu. Duchovním otcem projektu, který se dočkal i knižní podoby, je Ing. Miroslav Šobr, vedoucí oddělení ekologie krajiny Odboru životního prostředí MěÚ Strakonice.

Vzhledem k velkému mediálnímu ohlasu a zájmu obcí se Město Strakonice rozhodlo v aktivitě pokračovat. V letech 2019 až 2021 bude věnována chráněná krajina regionu a opět bude spojena s výsadbami tradičních odrůd ovocných dřevin. Letošní teoretická část pod názvem Putování chráněnou krajinou se uskutečnila od února do dubna. Praktická součást, zahrnující výsadby, je plánována na říjen.

Cyklus ZAHRAA POZNÁNÍ, jehož partnerem je i Zoologická a botanická zahrada města Plzně, se tak snaží neobvyklou a inspirativní formou připomínat veřejnosti „domovskou“ krajinu v přírodně kulturně historických souvislostech.

(Š-r)

Návštěvnícký servis

ZOOLOGICKÁ A BOTANICKÁ ZAHRAA MĚSTA PLZNĚ

Otevřeno denně duben – říjen: 8 – 19 hod. (pokladny do 18 hod.)

Vstupné: dospělí 150 Kč, zlevněné 110 Kč.

Rodinné vstupné: dva dospělí + dvě děti 490 Kč.

Děti do tří let vstup zdarma. Parkoviště 50 Kč.

Listopad – březen od 9 do 17 hod.

Vstupné: dospělí 100 Kč, zlevněné 70 Kč.

Rodinné vstupné: dva dospělí + dvě děti 310 Kč.

Společné vstupné ZOO a BZ + DinoPark:

dospělí 240 Kč, zvyhodněné 170 Kč, rodinné 770 Kč.

Pernamentky ZOO a BZ – rodinná (dva dospělí, dvě děti 1 500 Kč).

V pondělí senioři v ZOO a BZ 30% sleva!

Psi do ZOO a BZ přístup nemají!

AKVA TERA Palackého tř. č. 5

Denně od 10 do 19 hod., vstupné: dospělí 40 Kč, zlevněné 20 Kč.

Poslední vstup v 18,30 hod.

**Pro opakované návštěvy ZOO a BZ
i AKVA TERA využijte výhodných permanentek!**

Zoologická a botanická zahrada města Plzně

Pod Vinicemi 9, 301 00 Plzeň

tel.: 378 038 325

<http://www.zooplzen.cz> e-mail: zoo@plzen.eu

Aktuální kulturní akce také na: www.iris-zooplzen.cz

facebook: Zoo Plzeň, Sdružení Iris

**Jsme dodavatelé
zoologické a botanické
zahrady v Plzni.**

M.A.T. Plzeň - Lochotínská
(u Kauflandu)

M.A.T. Plzeň - Zábělská
Plzeň (Doubrovka)

www.matgroup.cz

NARCIS, s. r. o., Plzeň – velkoobchod – maloobchod

řezané a hrnkové květiny,
zahrádkářské potřeby,
zahradní chemie, dárkové zboží,
svatební a smuteční vazby,
rozvoz květin

Na Roudné 80

(areál bývalých zahradnických závodů)

Otevírací doba: **Po – Pá 7 – 17 hodin**

Prodejna – květinářství: **Galerie Dvořák Plzeň-Slovany**

Regionální zprávy, sport, kultura, TV program.
To jsou naše regionální noviny!

BB Press media s.r.o.

AUTOCENTRUM TA

Jediný autorizovaný prodej a servis v Plzni
specializující se exklusivně na vozy ŠKODA

JEDEME V TOM SPOLU

AUTOCENTRUM TA a.s.
Plzeň, Tylova 70, www.autocentrumta.cz

ZOOTRHY PLZEŇ 2019 v KRAŠOVSKÁ AKTIVITY CENTRU

(sídliště Košutka, poblíž OD Globus)

5. 10., 9. 11., 14. 12.

Prodej, nákup a výměna terarijních živočichů, exotických rostlin, krmiv,
chovatelských potřeb a literatury. Jejich přejímka od 6 do 9 hod.

Cena stolu 100 Kč. Rezervace: 777 578 676.

Vyhlídkové a výcvikové lety

Fotolety

Pilotem na zkoušku

www.akplasy.cz

Vzneste se s námi od roku 1946

**Aeroklub Plasy z. s. • Letiště 404
331 01 Plasy • tel. 373 322 029
e-mail: info@akplasy.cz**